

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementenprijs: 1.000 fr. per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, 2000 Antwerpen

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

Plechtige openingszitting van 17 oktober 1970

DE UITDAGING DER TECHNOCRATIE

Rede uitgesproken door Mr. Frederik ERDMAN.

«... Wij streven naar macht uitsluitend uit eigenbelang. Wij zijn onverschillig voor het welzijn van anderen; wij hebben alleen interesse bij macht. Niet bij rijkdom of weelde of een lang leven of geluk: alleen bij macht, zuivere macht... Wij weten dat niemand ooit naar de macht grijpt met de bedoeling haar weer prijs te geven. Macht is geen middel, zij is een doel.

... Het doel van vervolging is vervolging. Het doel van marteling is marteling. Het doel van macht is macht.»⁽¹⁾

Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Stafhouder, Dames en Heren, waarde Confraters,

Deze leer huldigen de machthebbers in 1984, het 1984 dat George Orwell ons voorspiegelt!

Science-fiction of werkelijkheid? Ongegronde verbeelding of schrikwekkende waarschijnlijkheid? Het antwoord ligt als een juweel besloten in een nuchtere inventaris van het heden en in de doelstellingen van ons eigen streven.

En wij, in 1970, vertrouwen lijdzaam op de toekomst en sussen het dynamisch durven, de driftige verzuchtingen naar wijziging met een zalvend: «Wij leven toch in een democratie!», en doen dit, terecht fier terugblikkend op wat werd verwezenlijkt. Toch berusten alle machten bij de natie, en de naamloze enkeling, in de democratie, de «prins», die wordt geregeerd⁽²⁾, verkiest vrij zijn leiders en troost zich, in een psephocratie⁽³⁾, met de gedachte dat met zijn mening, zijn verlangens en zijn wensen rekening wordt gehouden bij de eindbeslissing.

Het is echter onbetwistbaar dat de democratie niet meer dezelfde geestdrift wekt, zodra ze werd verwezenlijkt. Plato verkondigde reeds, dat indien alles ontrederd is, men het best leeft in een democratie, maar indien alles goed geordend is, dit regime wel het laatste is dat men zou verkiezen. Van zodra de democratische krachten de misbruiken opruimen, bezoedelt de mens de geleden opofferingen, door het bereikte als vanzelfsprekend te aanvaarden.

Wij leven in een «veranderende» maatschappij, een

wetenschappelijk gerichte samenleving, waarin de techniek alle gebieden van het economisch en sociale leven omvat⁽⁴⁾, maar ook de geheime vrijheid van de enkeling onthult, beïnvloedt en beheerst.

Iedere beperking wordt voorgesteld als maatschappelijk bevrijdend met een geldige en goed beredeneerde grond. De veiligheidsvoorschriften opgelegd aan de nijverheid en de verplichte examens voor de autobestuurders, veruimen de vrijheid en de veiligheid van de weggebruiker, houder van een rijbewijs. En het toezicht op de kunst vergroot de kans van de weldenkende burger op een zedelijk leven!

Het hart kan worden overgepland en beschadigde hersenen kunnen aan een computer worden gekoppeld. En zodra de biologische aanpassing van de mens aan zijn voorbestemde plaats in een uiterst ingewikkelde en overbevolkte samenleving wordt doorgevoerd, zal hij vrij zijn een bevredigend en nuttig leven te leiden!

Als één van de treffendste kenmerken van onze industriële maatschappij zal wel gelden het gebruik van de theoretische kennis voor praktische doeleinden. De techniek zelf wordt gekoppeld aan het begrip van werktuig of middel. Onze samenleving benut de wetenschappelijke bronnen om duistere gebieden te veroveren, nieuwe producten te scheppen, maar ook om al de overgeleverde werkwijzen te vernieuwen. De noodzakelijke stijging van de produktie hangt af van de technische vooruitgang, die zelf onderworpen is aan de vorderingen van de wetenschap⁽⁵⁾, hetgeen een programma op lange termijn vereist, zodat een ommekeer in de verhouding tussen produktie en markt werd teweeg gebracht⁽⁶⁾.

Maar vooral de enkeling ondervindt hiervan de weerslag. Het menselijk denken, geschoeid op de eeuwenlange trage hartslag van klimaat en seizoenen, van zon en regen, werd brutaal geconfronteerd met het snelle ritme van de machine; het intellectueel en moreel evenwicht werd geschokt door de omgeving en meer en meer onderwerpt de geest zich lijdzaam aan de wetten van de techniek.

Het eerste tijdperk van de industriële en technische omwenteling is reeds voorbijgestreefd en de tweede revolutie kent haar volle ontplooiing (7).

Niets is nog zeker, zelfs het ergste is niet zeker!

De grote angst voor het jaar 2000 verschilt totaal van alle vroeger gekende angsten!

De verwerkte technische krachten werden niet omringd door sociale, politieke en juridische waarborgen, nodig om het gift, dat zij kunnen inhouden, te vernietigen (8). Op onze instellingen drukt de stempel van de 19e eeuw en is onze technologie, die van de tweede helft van de 20e eeuw, dan blijft als basisgedachte van ons regeringstelsel, dat de door het volk gekozen vertegenwoordigers de technici onder toezicht moeten houden.

Uit dit oogpunt vertoont het bestel wel verschillende tekortkomingen; onbekenden achter de schermen van het regeringsbeleid houden min of meer grote beslissingsbevoegdheid in handen, zonder daarvan rekenschap te moeten geven aan de kiezers. Het is geen nieuw verschijnsel, maar het neemt een onrustwekkende omvang.

De engelse uitspraak «the experts should be on tap, but not on top» geeft een voor vandaag utopisch wordend beeld van de werkelijkheid weer (9). Wanneer men mag wensen en het normaal mag achten, dat de nuchtere geleerden actief in het ontwerpen en het inwerkingstellen van de wetenschappelijke politiek zouden tussenbeidekomen, bestaat nochtans de gegronde vrees voor het bevorderen van de macht van de «scientists politicians» (10).

Het «l'état, c'est moi» van het absolutisme ruimde de plaats voor het democratische «l'état, c'est nous», dat vandaag vervaagt tot een onrustwekkend «l'état, c'est eux», een stadium waarin niemand die naamloze machthebbers kan noemen (11).

De «decision making power» werd steeds door twee tegengestelde strekkingen benaderd: de ene herleidt de mens tot onmacht in naam van een onverbiddelelijk determinisme, de andere vindt in de onderste lagen van de geschiedenis de uitleg voor haar wisselvalligheid.

Na de hovelingen en de grijze eminenties, de joden en de kerk, de vrijmetselaars en de jezuïeten, de geheime genootschappen, de 200 families en vele anderen, krijgen vandaag de technocraten het weinig te benijden aureool van de Mephisto van het wereldtoneel. Als hedendaagse uitgave van de verklaring van het wereldgebeuren door de geheime handelingen van duistere tovenaars, die, achter de gevel van de erkende instellingen, de leidsels van het gezag houden, wordt de technocratische mythe verspreid. (12)

En men verkondigt, dat politiek tot techniek kan worden herleid, wijzende op de invloed van deze op gene, waardoor op opzienbare wijze de hedendaagse politieke verhoudingen in een land, worden beheerst en ontwikkeld!

En men droomt van een tijd waarin de regeringsmachine het gebrek aan persoonlijkheid in de politiek en de tekortkomingen van de gevestigde instellingen van de politiek zal verhelpen!

En men spreekt zo graag over de elite, en men betreurt dat zo weinig aandacht wordt geschonken aan de bevoegdheid, en men zet de deskundige er steeds meer toe aan eigenmachtig op te treden zonder rekening te houden met de leek (13).

En met een overtuiging, die wordt geput in een wazig geloof in de technische vooruitgang (14), hoopt men op betere tijden zodra het openbaar beleid aan de technicus zal worden toevertrouwd.

Technocratie, een onduidelijk begrip waarvan een juiste bepaling veelal angstvallig wordt vermeden!

Technocraat, door de enen als vleierende titel aangevoeld, door de anderen als misprijzende scheldnaam uitgesproken!

Het etymologicon beschrijft de technocraat als een man

die bestuurt met de techniek, of gelooft in regeren volgens de techniek, in al haar mogelijke vormen, naargelang van het standpunt, dat wordt ingenomen als gevolg van de eigen opleiding. Onder de technocratie mag dus worden verstaan: elke regeringsvorm, die het beheer van de produktiemiddelen en zonodig ook dat van de staat, aan technici en geleerden zou overdragen of moeten overlaten (15).

Het geestelijk gebied van de technocratie voelt koel abstract aan. Zij omhult zich met het kille, bijna onmenselijke kleed van het algemeen belang, zonder ooit maatschappelijk welzijn en sociale rechtvaardigheid in haar banier te dragen (16). Haar bijzondere bekommernis om de toekomst gebruikt ze als voorwendsel om doelbewust het rustig geweten van de huidige maatschappij te verstoren (17).

De technicus, die zich op een bepaald gebied van de wetenschap heeft toegelegd, zal door vorming of ervaring, zijn vak volledig of gedeeltelijk als niemand anders kennen en beheersen.

Tegenover hem staat de specialist van de algemene begrippen, die de verschillende elementen van het gestelde vraagstuk verzamelt en hiervoor dan, in een synthese, een reeks van keuzeoplossingen voorstelt. (18).

De technocratie betreft niet één of verschillende uitzonderlijke mensen, maar een hele groep of liever een geheel van groepen, de «technostructuur» (19), een oligarchische vereniging met een beperkt keuzeveld van kandidaten, die met misprijzen voor de anderen, op een bevoordeelde plaats, met een grote machtshonger, meer en meer bewust van hun bestaan, hun invloed en hun toekomst, de geboden kans om hun bevoegdheid te misbruiken, gretig grijpen (20).

Het zou verkeerd zijn de moderne technicus als een halve analfabeet af te schilderen, uitzonderlijk begaafd in zijn vak, maar van het overige onwetend, en hulpeloos wanneer hij wordt verplicht uit zijn ivoren toren te treden.

Maar de technocraat stelt zich zelf voor als een alomvattend heerschap, dat door zijn wetenschappelijke vorming, zich ontpopt als uitzonderlijk bekwaam voor synthese en bijzonder bevoegd voor gezag (21). Met een titel van werkelijke of vermeende kennis eist hij het wapen op om de uiteindelijke beslissing af te dwingen. Met verwerping van elke dialectiek en een wantrouwend benaderen van de sociale en politieke vraagstukken, weigert de technocraat die in zijn beslommeringen op te nemen, en beschouwt deze houding als een grondbeginsel voor de vervulling van zijn rol (22).

De privé sector aanvaardt wrevelig de splitsing in de juridische eenheid van eigendom en beheer. Wanneer sommigen menen dat het kapitaal slechts «yes men» als beheerders benoemt (23), berust in «The New Industrial State» van Gailbraith de werkelijke macht in handen van de technostructuur als groep, met weliswaar beperkte financiële middelen, maar met een rechtstreeks beheersen van de communicatie-media, wat haar een nieuwe hoofdweg naar politieke invloed opent.

Maar indien de beheerders van maatschappijen of vertegenwoordigers van beroepsverenigingen het technisch argument gebruiken om de officiële partner te beïnvloeden (24), blijven hun beweegredenen toch verschillend van de drijfveer van de technocraat die zijn machtshonger enkel voedt met eigen kennis en bevoegdheid.

Ten onrechte ook noemt men in één adem technocratie en bureaucratie. Wanneer dertig jaar stofferige, onpersoonlijke dienst en een reumatisch geloof in hiërarchie, de bureaucraat uiteindelijk brengt tot een erkenning van door trouwe echtgenoten ingebeelde waarden, kan de kracht van de technocratische inspanning hem enkel sneller naar een infarctus leiden (25).

Het wezen van de technocratie is: de politieke vertegenwoordiger van het volk herleiden tot stroman (26) en de

politieke woestijn biedt weinig weerstand aan die heimelijke inval, geen openlijke verandering van regime, maar een feitelijke overdracht die leidt tot een wijziging van het grondwettelijk machtsevenwicht.

De technocratische invloed is werkelijk een continuum met als polen enerzijds de gewone voorlichting zonder enige bijzondere druk en anderzijds het beheersen van de politicus door het afdwingen van de beslissing op basis van een onvermijdelijk wetenschappelijk dossier.

Toen Socrates vroeg «Hoe noemt gij de studie van de politieke gemeenschappen» antwoordde Alcibiades «De wetenschap van de goede raad»!

De technicus verstaat inderdaad de kunst om, bewust of onbewust, de onzekerheid in te lassen in het proces van de beslissingen; het bezit van de informatie geeft de macht; de werkelijke banken van de toekomst zijn de inlichtingscentra!

In een beschaving die een feitelijke bevestiging niet zal verwerpen vooral wanneer ze niet in tegenspraak komt met de intuïtieve waarneming, bereikt men gemakkelijk dat zulke affirmatie het vertrekpunt wordt van een beslissing. Deze zal worden getroffen door de overheid daartoe formeel bevoegd, maar de bepalende factor komt van hem die de onzekerheid inwerkt (27).

Het afstaan van de macht kan op wettelijke wijze geschieden indien de keuze, nodig om een bepaald vraagstuk onder uitzonderlijke omstandigheden op te lossen, wordt overgelaten aan de technicus.

De benoeming van een minister enkel wegens zijn technische kennis (28), een extra parlementaire procedure (29), het oprichten van bijzondere instellingen (30) of het benoemen van koninklijke commissarissen (31) verplicht de technicus openlijk zijn verantwoordelijkheid te aanvaarden.

De technocraat beperkt zich tot het beïnvloeden van de wettelijk bevoegde personen die onbewust hun bevoegdheid overdragen (32). Zelfs indien in bepaalde, voorbestemde sectoren, zoals de economische zaken, de landverdediging en de diplomatie, die invloed langs de wijze raadgeving om, sterker wordt vermoed, zal hoofdzakelijk in «closed politics» de technocraat zijn leefregels toepassen (33).

Voor de buitenwereld doet de technocraat, om zijn eigen verantwoordelijkheid te ontwijken, het commissiestelsel herleven. De comitotomose krijgt inderdaad een epidemische uitbreiding in het hedendaagse politieke leven en te lichtzinnig wordt gemeend, dat de kwaal zich beperkt tot het beleggen van vergaderingen van deskundigen, waarvan ieder onbekwaam is afzonderlijk te beslissen maar die samen de onmogelijkheid te handelen als vaststaand aanvaarden.

De staatszorg voor economisch evenwicht en groei, de inspanning voor het onderwijs en de wetenschappelijke vooruitgang vertonen noodgedwongen keerzijden waar de technocraat op rust, namelijk planning, promotie en prestige, «trained manpower», research. Deze doeleinden verwekken de aanpassing van het nationaal streven aan het eigen doelwit van de technocraat (34).

Men vraagt ons te geloven in een nieuwe vorm van beschaving met nieuwe werkwijzen in beheer en organisatie, met een nieuwe wiskundige technologie, met een blind vertrouwen in de efficiency!

De gemeenschap van vandaag stelt het verwerven van bruikbare kennis boven het behoud van cultuur. Zij die gisteren de roem van cultuurmensen zouden hebben gedragen, verkiezen vandaag het prestige van de deskundige (35).

In een treffende omschrijving van de Bergrede verkondigt Keynes: «Voor minstens nog eens honderd jaar, moeten wij onszelf en iedereen voorhouden dat eerlijk, gemeen is, en gemeen eerlijk; want gemeen is nuttig en

eerlijk niet! Hebzucht en woeker en achterdocht moeten nog een tijdlang onze goden zijn. Want zij alleen kunnen ons uit de duisternis van de economische noodzaak leiden naar het daglicht!» (36).

Het beheer van het land zal meer en meer worden getoetst aan de doeltreffendheid en de strekking zal buiten beschouwing worden gelaten (37).

De slaafse aanvaarding van het utilitarisme, de onderwerping aan de cultus van de efficiency kenmerkt onze technische wereld; in naam van een doeltreffende economie worden de menselijke waarden, de liefde tot, en het geloof in de medemens als nutteloos misprezen (38).

Onze maatschappij biedt aan de technocratie de levensvoorwaarden voor een geleidelijk ontplooiën als politiek verschijnsel, dat niet kan worden samengevat door een economische analyse, noch door een technische bewijsvoering. Door zijn waarneembare uitbreiding doet het de tot dan als onschadelijk aangevoelde symptomen epidemisch uitbarsten.

Het huidige beleid met de geregelde uitbreiding van taken en de vereiste versnelling in het afhandelen van zaken, vraagt een geleidelijke verbetering van de staatstussenkomst, dwingt tot een herhaald beroep doen op wetenschappelijke werkwijzen voor het treffen van beslissingen, verheft aldus de technicus tot een geprezen orakel.

«In de moderne wereld, en meer nog in die van morgen, kan het individu praktisch onmogelijk een groots werk verwezenlijken, indien hij niet in staat is een grote organisatie te beheren» (39). Wetenschap en leiderschap!

De menselijke ratio weigert het economisch en sociale leven afhankelijk te laten van spontane mechanismen, van impuls en correcties.

En dit wanneer wordt beweerd, dat de politieke overheid niet meer bij machte zou zijn doelmatig toezicht te houden op de initiatieven van de technici!

Wanneer het antiparlementarisme wordt aangewakkerd door het versterkt gevoel dat de beslissingen elders worden getroffen (40).

Men hoort geregeld beklemtonen, dat in het parlement de ideologische tegenstellingen worden uitgevochten, en het daarom wel slecht is samengesteld om als scheidsrechter met een technische beoordeling op te treden (41).

Zou «The Economist» gelijk hebben en de intrede van de mannen in de politiek enkel een resultaat van een ongelukkig huwelijk zijn (42) dan moet men er zich niet over verwonderen, dat het apparaat niet over de genieën beschikt, die noodzakelijk zijn om, met bovenmenselijke bekwaamheid een volledig toezicht te houden over elke wetenschappelijke en technische tussenkomst in het beleid. Ervaren staatslieden geven toe, dat de parlementsliden noodzakelijkerwijze onbevoegd zijn, omdat ze vreemd staan tegenover de technische problemen, die door hun stemmen worden beïnvloed (43).

Dan kan men natuurlijk het parlement smalend een «klankdoos» noemen (44), dan durft men zelfs in Engeland het House of Commons bestempelen als «an underpaid and underprivileged talkingshop» (45).

Het bestel behoudt dan enkel nog een democratische gevel, de democratische gedachten klinken enkel nog als een holle formule, een scherm nuttig voor de verantwoording van de werkelijke machthebbers.

De invloed van de technocraten wordt gevoed door het ontslag van de politici, en de zelfzucht van de burgers waarop de eerezucht van de managers wordt ingeplant.

«Er zou geen sprake zijn van technocratie, wanneer de staatslieden zich nauwgezet van hun taak kwijten, wanneer de burgers hun enge belangen aan het gemeenschappelijk ideaal opofferen, wanneer de verantwoordelijke ambtenaren het volk en zijn vertegenwoordigers eren», schrijft François Mitterand (46).

Maar jonge technocratische wolven, afgeschrikt door de sclerose van een bureaucratisch toekomstbeeld, wenden hun beste krachten aan om u te overtuigen dat de doctrines vergaan, (47) dat de mensen voorbijgestreefd, de midelen niet aangepast zijn en dat de techniek de enige uitweg aan de maatschappij van morgen biedt.

De technicus die eigenzinnig slechts het algemeen belang, door zijn wiskundige bril bekeken, als enige maatstaf zal aanvaarden, zal onpartijdig het dossier uiteenzetten, zal de burgers dwingen samen te werken, zal het vergelijk tot elke prijs verwerpen!

Door een berekende verloochening van het parlementarisme leidt men de mensen zeer gemakkelijk naar de weigering van de democratie! Hoewel de vervreemding van volk en parlement niet noodzakelijk een scheiding van natie en democratie teweegbrengt, zal de demagogische kritiek op het parlement voor de technocraat een geschikt middel voor de ondermijning van de democratie en een dankbare springplank naar de macht betekenen (48).

En dat volk, de kleine man, kijkt als toekomstig lijdend voorwerp, passief toe!

De familie van Jan Publiek groeit geleidelijk aan als sociologisch monstercachtige groep in een vermeende veraging van de klassenkloven.

Het dwingen tot blinde gehoorzaamheid wordt aanvaard mits een goedkope erkenning van de belangrijkheid van ieder; voor het uithollen van de macht van beslissen geldt als tegenwicht de eerbiedwaardigheid van de gespeelde rol. In de huidige rush naar standing (49) wordt, volgens het principe van Peter (50), iedereen meegesleept door zijn neiging om het vlak van zijn onbevoegdheid te bereiken, zodat met de tijd in de moderne doelmatige wereld de onbekwaamheid het terrein zal bezetten.

De geest wordt beheerst door de pers, de radio en de televisie, door het lawaai en de beelden, door de sport, de show en de bioscoop, uitingen van een beschaving gericht op gelijkenschakeling, psychologisch indringend door de stelselmatig gezochte schokinwerking, maar oppervlakkig van inhoud (51).

Het talent dat eens Groot Brittannië regeerde, spant zich nu in voor het ontwerpen van klederen (52)! De warmtemeter van de politieke strijd lust zakt wel niet evenredig met de stijging van de produktie van kleine wagens en televisietoestellen (53), maar de burger ontvlucht de politiek!

Nu en dan ontwaakt het « onherleidbare ik » en ondanks de onverschilligheid, en ondanks het wantrouwen breken er wilde reacties los. Men roept om voorlichting, men eist de raadpleging, men wil daadwerkelijk deelnemen! Of men vlucht verder in de weigering zich te laten integreren in het stelsel!

Maar of de burger nu zijn vervreemding grondt op een gebrek aan informatie of een gebrek aan belangstelling, aan een tekort aan vorming of aan een tekort aan invloed (54), dan is deze houding niet nieuw. Reeds in 1892 stelde Leon Blum vast dat « ieder burger onverschillig is voor het politieke leven en de natie als geheel zich niet bekomert om haar regering » (55).

Maar de huidige welstand en het aangevoelde teloorgaan van de ideologie versterken de berusting van de enkeling in de opkomst van het management als afzonderlijke instelling. En daarom kon, snel als nooit tevoren, een nochtans weinig talrijke (56) maar besliste motorgroep zich vestigen (57).

Het woord « technocratie » werd na de Eerste Wereldoorlog in de Verenigde Staten gevormd, om een economisch stelsel gesteund op wetenschappelijke schema's te benoemen. Als reactie op het prijzenstelsel, wilde men de monetaire maatstaven vervangen door een nieuwe eenheid, de produktiviteit, zodat wetenschappelijk gevormde deskundigen het beleid zouden moeten overnemen.

Sommigen vinden deze opvattingen reeds in de republiek van Plato (58); of in de Nova-Atlantis van Bacon. Maar algemeen wordt Saint-Simon, die omstreeks 1830 meer belang hechtte aan het beheer van de zaken (l'administration des choses) dan aan het regeren van mensen (le gouvernement des hommes), als een voorloper van de technocratie, erkend (59). Nochtans beantwoordde het droombeeld van Saint-Simon niet aan een verdoorde maatschappij, maar was het gegrond op diep menselijke overwegingen. Juist omdat de mensen hem belang inboezemden, wenste hij een ommekeer opdat de massa, uiteindelijk verlost van rechtsgeleerden en wijsgeren zichzelf zou regeren, met de stijging van de gemeenschappelijke rijkdom als enige drijfkracht.

Wanneer Cournot het beleid wil gronden op de Rede, behielden in het begin van de 20e eeuw, Taylor, Ford, Bedeau en Fayol aan de technicus het recht voor, om door organisatie van de produktie, de ontwikkeling van de economie in de maatschappij van de toekomst te regelen (60). Thorstein Veblen (61), en later Berle en Means (62) vinden trouwens de ingenieur de enige ware dienaar van het volk.

Maar de vader van de technocratische gedachte, Howard Scott, die met physici, economisten en ingenieurs de grote crisis bestrijdt, wil de wereld verdelen in een aantal economische gewesten, in staat om met eigen middelen een optimum ontwikkeling te bereiken (63). Men preekt een wetenschappelijke visie in een sociaal vacuum, met een overwicht van een bepaald economisch neo-liberalisme, met de vermenging van sociaal conservatisme en technisch progressisme, waar het laatste aan het eerste een aanvaardbare tint geeft.

Maar tot dan had geen van de grondleggers, zelfs Veblen of Scott niet, de weerslag van de technische ontwikkeling op de beschaving van morgen nagegaan.

In 1941 voorspelt James Burnham, voor het eerst concreet, de « Managerial Revolution »; hij luidt de doodsklok voor het kapitalisme en, in tegenstelling met Marx, acht hij het proletariaat onbekwaam, om de leidende klasse in de maatschappij van de toekomst te worden.

Volgens hem zal het einde van de technische omwenteling de machtsgreep van de « managers » (64) en de uitsluiting van de volksvertegenwoordiging bezegelen. De staat zou op min of meer korte termijn de produktiemiddelen overnemen en het beheer ervan overdragen aan de managers, die zich hierdoor de staat zouden toeëigenen. Met een sociologisch fatalisme, in wezen onwetenschappelijk (65), ziet Burnham in de technocratie de enig mogelijke uitweg voor de maatschappij.

Praktisch vonden de technocratische gedachten ingang in de Verenigde Staten in een atmosfeer van New Deal en de werking van de braintrusts (66).

Frankrijk (67) kende de X-crisis, de opstand van jonge deskundigen tegen de onbekwaamheid en de corruptie van de politici met haar hoogtepunt in 1931, het rampjaar met de economische ineenstorting, gevolgd door de groep van het « Plan van 9 juli 1934 » bekend als de synarchie (68). De Sovjet-Unie, door Burnham reeds als schoolvoorbeeld van zijn theorieën voorgesteld, vestigde in feite de « partitocrazia » (69), waar binnen het raam van de partij beroepsmensen de macht uitoefenen zonder rekening te houden met de basis.

Wat betreft België beschouwen sommigen Hendrik De Man, die misschien onrechtstreeks bij de Franse X-crisis aanleunde, als geestelijk verwant aan Burnham, wanneer hij met zijn « Plan », bijzondere machten aan directeurs toekent (70). De opkomst van de technocraten onder de leiding van Leo Frensen in Antwerpen is eerder een anekdotisch te beschouwen voorval. Frensen, die het Antwerpse publiek regelmatig vergastte op openbare turnoefeningen, maakte gebruik van het misnoegen om een fantastisch ver-

kiezingssukses te boeken. Hij was eigenlijk veel meer een ontgoochelde doctrinair, dan wel een overtuigde technocraat ⁽⁷¹⁾.

De Europese integratie weerspiegelt de tegenstellingen van nationale en private belangen, overkoepeld door de invloed van gewild onpartijdige technici. De leden van de Commissie trachten hun opvatting van het Europees belang op te dringen aan de ministers, die niet Europa, maar wel afzonderlijke lidstaten vertegenwoordigen. Minder de onverstaanbaarheid van de verordeningen als de uitsluiting van 180 miljoen Europeanen bij het ontwerpen ervan, wettigt de uitdrukking «het Europa van de technocraten».

Nochtans ligt het gunstig werkterrein dat de hedendaagse politieke structuur en de huidige industrialisering met haar hernieuwde concentratie aan de technocraat bieden, zeker niet vlak. De sociale mobiliteit en de scheiding van kapitaal en beheer openen voorzeker de weg, maar een weg vol hindernissen!

Wanneer de cohesie van een groep ⁽⁷²⁾ een voorafgaande voorwaarde betekent voor een doeltreffende werking, stelt men de onderlinge verscheidenheid en verdeling bij de technici vast. Churchill vertelt in zijn memoires, dat als hij met zijn zes economische raadgevers overleg pleegde, hij steeds zeven adviezen kreeg, want Lord Keynes gaf altijd twee verschillende meningen te kennen ⁽⁷³⁾.

De technicus ontbolstert moeilijk en het ontwijken blijft een reflex, het zoeken naar een passende uitvlucht wordt een politiek, het overleggen met twee, drie of vier werkt als een kalmerend middel ⁽⁷⁴⁾.

Specialiseren wordt ten slotte een wetenschappelijke gemakzucht en geen wetenschappelijke hoedanigheid, en zou maar zin hebben als de specialisten door een gemeenschappelijk streven gebonden waren. Sommigen beweren zelfs elk gevaar om tot iets te komen uit te sluiten door meer en meer gespecialiseerde deskundigen met minder en minder bevoegde algemene theoretici te laten samenwerken ⁽⁷⁵⁾. Deze verscheidenheid en de neiging als korps te handelen betekenen ernstige hinderpalen voor een doeltreffende politieke werkzaamheid.

De openbare mening mag de technicus, de geleerde niet en ieder advocaat voor het Hof van Assisen oogst een publiek succes, wanneer hij de deskundigen doet wankelen ⁽⁷⁶⁾.

En ieder hoofd van een onderneming weet dat hij langs zeven wegen recht naar het faillissement kan gaan: door het spel, de hartstocht voor eerlijke vrouwen, de schoonzoons, de fiscale oprechtheid, de decentralisatie, de research en door de technocraten! Voor zover de wet het nog toelaat zijn de twee eerste het aangenaamst, de vier volgende zeker, het laatste onfeilbaar! ⁽⁷⁷⁾.

De vreemde taal die de belastingplichtige afschrikt wanneer hij zijn aangifte moet invullen, klinkt de mensen nog vreemder in de oren wanneer men ondoordringbare mathematische wanklanken en een esoterisch dialect gebruikt om eenvoudige zaken te zeggen ⁽⁷⁸⁾.

De neiging van de technocraat om heimelijk op te treden en een vertrouwelijk karakter te geven aan zijn tussenkomsten valt zeker niet in goede aarde. De «closed politics» de vertrouwelijke besprekingen in de plaats van een openbaar debat hebben nooit veel begrip gevonden, maar zeker nooit het vertrouwen van het publiek genoten.

Men koestert nog wel het droombeeld van een maatschappij, die geldig volgens technische maatstaven kan worden bestuurd en dit dank zij de middelen die de moderne technologie ter beschikking van de regeerders stelt.

De verleiding bestaat om de regering over te dragen aan technocratische playboys, steeds bereid tot een optreden voor de televisie, die alle problemen met computers zouden oplossen, aan managers, vrij van ideologische bekom-

mernissen, die de staat als een privé maatschappij zouden beheeren ⁽⁸⁰⁾.

Maar zolang de sociale en culturele kloven bestaan, zal de regering van de mensen onmogelijk door een technisch, koud en nuchter beheer van de zaken kunnen worden vervangen. De technocraat kan niet ontkennen, dat het nationaal gebeuren slechts kan worden verklaard door de handelingen en de strategie van partijdige aard, de werking van belanghebbende drukkinggroepen en de weerslag van internationale tussenkomsten. Hij zal vandaag nog worden gedwongen zelf kleur te kiezen en partijdig op te treden met de hoop in de toekomst tot een onafhankelijke klasse te behoren.

Er is geen zuiver economisch, zuiver financieel, zuiver sociaal feit, er is zelfs geen zuiver militair feit ⁽⁷⁹⁾ en de politiek is niet te herleiden tot techniek ⁽⁸¹⁾!

Wanneer de oorlog te ernstig is om enkel door militairen te worden gevoerd ⁽⁸²⁾ dan is voorzeker 's lands beleid te belangrijk om door een computer te worden geregeld!

Einstein schreef terecht dat «wat ook de machine kan, ze zal slechts de problemen oplossen, doch nooit er ook maar één kunnen stellen» ⁽⁸³⁾. De sociale vooruitgang en het wezen van de democratie zullen nooit nevenprodukten van technische uitvindingen zijn ⁽⁸⁴⁾.

En dan mogen wij niet vergeten, dat de vijanden van de democratie van morgen niet zullen gelijken op die van gisteren. Bewust van het oude schrikbeeld van het fascisme, moeten wij durven erkennen dat een eventuele technocratische dictatuur haar eigen weg zal gaan en onverwachte slagen zal toebrengen aan de democratische gedachte.

Heeft de technocraat een neiging tot eigenmachtig optreden en absolutisme, de dictatuur van de technocraten zal slechts misprijzen kennen voor de reactie van het volk. De technocraat voelt zich nochtans geen reactionair in de oude zin van het woord, evenmin handelt hij volstrekt antisociaal, maar de zuivere sociale bezorgdheid kent hij niet, daar de sociale verwezenlijking slechts functie is van zijn werking en niet zijn voornaamste doel. En de mens betekent enkel een geschikt geïntegreerd middel, een storende onbekende in de berekening, wel te verwaarlozen, maar niet weg te werken!

De technocraat beoordeelt onze handelingen, onze wensen, onze eisen in verhouding tot het «algemeen belang» waarvan hij zich de specialist waant, in verhouding tot de toekomst, waarover, volgens hem, hij moet waken! Hij speelt de rol van de ouders, die altijd de aan hun kinderen opgelegde straffen verantwoorden door de inschakeling in de maatschappij en het beschermen van hun toekomst.

De verschrikkelijk sociale kracht met een absoluut en partikulier karakter, die de staat zou opsorpen ⁽⁸⁵⁾, zou het regnum van de wetenschappelijke intelligentsia, de regering van de geleerden instellen, het meest aristocratische, het meest despotische, het meest arrogante en het meest verwerpelijke van alle stelsels ⁽⁸⁶⁾.

Wanneer relativisme of scepticisme de democratie naar het cynisme en de vervreemding van de anarchie of het nihilisme stuwt, dan ligt het opportunisme van de tirannie niet ver.

Wanneer begint dan het verval? Op de dag dat men wetenschap stelt boven wijsheid, nut boven schoonheid. Het onvoorwaardelijk ophemelen van de techniek heeft de mens doen vergeten en een gevaarlijke mystiek opgeroepen. Techniek bleef niet enkel middel maar werd zelfstandig doel en beoogt beschaving te heten.

En als we zover gekomen zijn, wat dan? Trachten door een morele omwenteling in zich, rondom zich de mens tot zijn verloren waarden terug te brengen, de vrijheid en de zin voor schoonheid terug op te wekken ⁽⁸⁷⁾.

Wanneer er woningnood en honger heerst, of wanneer ziekte woedt, dan moet daaraan worden verholpen; een

hoger inkomen heeft steeds als doeltreffend geneesmiddel voor deze kwalen gewerkt. Men kan eerst beginnen zich zorgen te maken over vrijetijdsbesteding, het beleven van de schoonheid en andere hoge doeleinden van het leven, zodra ieder een gezond maal kan genieten.

Zelfs persoonlijke vrijheid wordt het best verdedigd, en geestelijke ontwikkeling wordt het best nagestreefd met een volle maag. In een arme maatschappij is de economie niet het gehele leven, maar beheerst zij toch een groot gedeelte ervan.

Maar als een hogere levensstandaard, of liever een leefbaar inkomen per hoofd werd bereikt, rijzen vraagstukken die buiten het economisch veld liggen. Hoeveel schoonheid moet worden opgeofferd om een hogere produktie te bereiken? Of welke waarden moeten verloren gaan om de goederen beter te verkopen? Moet het onderwijs worden aangepast aan de vereisten van de produktie ofwel moet het de geestesverruiming beogen? Hoeveel militaire risico's moeten er worden genomen om toch nieuwe technieken te kunnen veroveren? In welke mate moet de tucht de burgers worden opgelegd om een grotere produktie te bekomen? In hoeverre moet het individu zijn eigen persoonlijkheid onderwerpen aan het bestel dat nochtans werd opgericht om zijn noden te lenigen, om zijn wensen te vervullen?

De werkelijke inzet van het dilemma democratie-technocratie blijkt de vrijwaring van de vrije keuze van het volk voor het bepalen van zijn economische en sociale toekomst. Het beroep doen op democratische proceduren moet vermijden dat systematisch en kunstmatig een wisseloplossing wordt uitgesloten ten voordele van een andere.

Planning van het beroep, van de huisvesting en van de levensstandaard moet op passieve weerstand stuiten, indien het ontwerpen en toepassen gebeurt buiten de belanghebbenden om. Men zal dezen moeten overtuigen door een juiste toelichting van de redenen van aanpassing, hen ervan de noodzaak doen inzien, ze verbinden aan de conversie, in het kort ze erkennen. De rechtstreekse democratie is wel het meest doelmatige, maar praktisch moet men haar benaderen door een sterke decentralisatie.

De vooruitgang wordt slechts menselijke werkelijkheid wanneer de enorme krachten, ontwikkeld door de technologische omwenteling ten dienste van vrije bewuste en solidaire mensen worden gesteld. Men moet dus een programma opstellen met als doel de mens te onttrekken aan het nieuwe fatum⁽⁸⁸⁾.

Indien men de nadruk legt op de economische expansie, mag men de sociale en menselijke finaliteit niet verdoezelen. Liever een goede infrastructuur dan meer auto's, liever sportvelden dan speelgoed, liever wetenschappelijk onderzoek dan commerciële reclame.

Het proces van de technocratie is een vals proces om dat van de instellingen te dekken⁽⁸⁹⁾.

De juridische, politieke en sociale waarborgen als de verdeling van de machten, het algemeen kiesrecht en het parlementarisme zullen zonder een modernisering van de politieke krachten niet meer volstaan om de nieuwe tegenstanders van de democratie te bestrijden.

President John Adams, zegde eens « Mijn zonen moeten wiskunde en wijsbegeerte, aardrijkskunde en natuurwetenschappen studeren om hun kinderen het recht te geven om van de schilderkunst en de letterkunde, de muziek en de beeldhouwkunst, te genieten! »⁽⁹⁰⁾.

Het werkelijke probleem van het jaar 2000 is niet demografisch, is niet dat van de honger of dat van de ontwikkeling, is niet de bezoedeling of het vraagstuk van de drijfkraft! Het is het probleem van de mens!

De democratie door tussenpersonen volstaat niet meer! Het volk, ieder afzonderlijk moet actiever optreden in « the Decision making Processes »⁽⁹¹⁾.

Enkel ter stembus gaan en voor het overige op de verkozenen vertrouwen, is zichzelf bedriegen!

De democratische vormen, het leven in de democratie, moet worden aangevuld door de democratische ritus, door het beleven van de democratie⁽⁹²⁾!

Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Stafhouder, Dames en Heren, waarde Confraters,

« Onder de geleerden matigen de rechtsgeleerden zich wel de allereerste plaats aan en meer dan iemand anders zijn zij met zichzelf ingenomen. Door de steen van Sisyphus aanhoudend voort te wentelen en duizend wetten in één adem samen te flansen, onverschillig omtrent welk onderwerp; door verklaringen op verklaringen, zienswijzen op zienswijzen te stapelen, maken zij dat de beoefening van dat vak voor het allermoeilijkst doorgaat. Hen maakt echter hun eigenliefde recht gelukkig, want met een paar sluitredenen gewapend, durven zij onverwijd iedereen over ieder onderwerp te lijf gaan. Trouwens hun stijfhoofdigheid maakt hen onoverwinnelijk, ook al hadden zij een tegenpartij even krachtig van longen als Stentor. »

Deze vernietigende uitspraak van Erasmus in de Lof der Zotheid geldt voorwaar niet meer, maar de rechtsgeleerde beroepshalve, kan niet, mag niet uit gemakzucht of zelfs in oprechtheid, tot lijdelijkheid vervallen wanneer de toekomst wordt bevochten.

De vraag « wie leidt er, wie oefent de macht in de staat uit? » is wel belangrijk, maar het wezenlijke blijft toch « Naar waar richten wij ons, wat willen wij doen, wat hopen wij van onze eigen technologie, hoe willen wij leven? »

Demagogie en technocratie zijn uitingen van eenzelfde verschijnsel, de bakermat van een oude, versteven wereld die in de burger enkel zijn onwaardig egoïsme, uitbuit.

Gelukkig zijn geen bloedoffers, geen straatoorlogen meer nodig om de verdediging van de democratie te waarborgen!

De opoffering die wordt geëist is minder opzienbarend en wordt dus gieriger toegestaan!

Wat blijft over als de wapens overbodig worden, als de revolutionaire prikkeling tot romanthema vervalt?

Welke prijs wil de enkeling betalen voor het recht de toekomst te beïnvloeden?

Vrijheid en leven worden alleen door hen verdiend, die ze elke dag opnieuw veroveren!

Indien men mij vraagt of de technocratie de mensheid bespaard zal blijven, dan weet ik het niet! Niets laat ons toe te voorspellen of zelfs te voorzien! Maar zeker is, dat wij enkel in onszelf, de kracht zullen moeten putten, enkel in onze eigen bewustwording wij de wijsheid zullen moeten vinden om de vrijheid en de schoonheid van de wereld van morgen te kunnen verzekeren.

(1) George Orwell, 1984, The New American Library, 1954, blz. 200.

(2) J. Cheverney, Ces princes que l'on gouverne, Paris, 1960

(3) Van het griekse psephos, keitje dat diende om te kiezen en in de urne werd gelegd.

(4) J. Ellul, La Technique ou l'enjeu du siècle, Paris, 1954.

(5) Jean Fourastié, Les 40.000 Heures, Laffont, Paris, 1965, blz. 45.

(6) J.K. Galbraith, The new Industrial state, The New American Library, 1968. De idee, die nu aan Galbraith wordt toegeschreven, is nochtans niet nieuw, want in 1847 schreef Marx « De produktie gaat het verbruik vooraf, het aanbod regelt de vraag. »

(7) Misère de la philosophie, Œuvres, Economie I, Pléiade, 1963, blz. 42). Dezelfde idee wordt trouwens aanvaard door R. Garaudy, Le tournant du socialisme, N.R.F., 1970, blz. 316.

(8) Henri Pasdermadjan, La deuxième révolution industrielle, PUF, 1959.

(9) G. Gurvitch, La Technocratie est-elle un effet inévitable de l'industrialisation? in « Industrialisation et Technocratie », Centre d'études sociologiques, A. Colin, 1949, blz. 180.

(9) J. Meynaud, La Technocratie Mythe ou Réalité, Payot, 1964, blz. 177.

- (10) J. Meynaud, op. cit., blz. 97.
- (11) A. Frisch, Une réponse au défi de l'histoire, Desclée de Brouwer, 1954, blz. 169.
- (12) Cfr. Henry Coston, Les Technocrates et la Synarchie, special number Lectures françaises, blz. 64.
- (13) G. Gurvitch, op. cit., blz. 183.
- (14) Jean Fourastié, Technocratie et Rendement Economique, in « industrialisation et Technocratie », op. cit., blz. 37.
- (15) Léo Moulin, La Technocratie épouvantail et tentation du monde moderne, in Res Publica 1962, blz. 28. Le Petit Dictionnaire philosophique, uitgegeven in Moskou in 1955, geeft de volgende bepaling van de technocraten « aanhangers van een reactionnaire stroming in de sociologie, die eigen is aan de algemene crisis van het kapitalistisch systeem... Hun sociologie heeft als « theoretische basis » de volledige vervaling van de verhouding tussen techniek, economie en politiek...; zij houden voor dat de anarchie en de desorganisatie van het huidige kapitalisme voortspruiten uit het feit dat de staat geregeerd wordt door politiekers. De hypokriete en demagogische kritiek van de economie en van de kapitalistische politiek, die door de technocraten wordt gebracht, verbergt hun wens om rechtstreeks en onmiddellijke onderwerping van het staatsapparaat aan de industriële monopolieën, waarvan de leiders de sleutelposities in de imperialistische staten van vandaag bezetten, te verantwoorden. In onze tijd heeft de sociologie van de technocraten een openlijk militaristisch karakter (geciteerd door Meynaud, op. cit., blz. 184).
- (16) A. Frisch, op. cit., blz. 148.
- (17) D. Audibert, Faut-il avoir peur des technocrates, CLE, 1968, blz. 24.
- (18) J. Meynaud, op. cit., blz. 23.
- (19) J.K. Galbraith, The New Industrial State, The New American Library, 1968, blz. 82.
- (20) G. Gurvitch, op. cit., blz. 183-184.
- (21) Giovanni Jervis en Letizia Comba, Contradictions du technicien et de la culture techniciste, in Les Temps Modernes, april 1970, blz. 1603.
- (22) De toepassing van uiterste efficiency leidt duidelijk tot inefficiency omdat men geen rekening houdt met menselijke factoren, zie « America the inefficient », in Time, 23 maart 1970, blz. 48 en volgende.
- (23) C. Wright Mills, The Power elite, N.Y., 1956.
- (24) J. Meynaud, Technocratie et Politique, 1960, blz. 24.
- (25) G. Elgozy, Le paradoxe des technocrates, Denoël, 1966, blz. 188.
- (26) In het kader van deze omschrijving mag men een minister, die als extra-parlementair werd benoemd om reden van zijn technische bekwaamheid, niet als technocraat bestempelen, evenmin als men deskundigen, opgenomen in officieel gecontroleerde instellingen, voor technocraat mag verslijten. Cfr. A. Molitor, L'influence des régimes politiques et des formes institutionnelles sur le degré de participation des spécialistes à la conduite des affaires publiques, Annales de Droit et de Sciences politiques, 1962, blz. 21.
- (27) Zie March en Simons, geciteerd in Division du travail et technique du pouvoir, groepstudie in Les Temps Modernes, april 1970, blz. 1566.
- (28) J. Meynaud, op. cit., blz. 57. In de belgische politieke geschiedenis heeft men herhaaldelijk ministers-technici gekend o.m. C. Gutt (Financiën) in de regering Pierlot (1944-45), A. De Smaele (economische zaken) in de regeringen Van Acker (1945-1946), Petillon (koloniën) in de regering Eyskens (1958), Vanderschuuren (economische zaken) in de regering Eyskens (1958-61) en in de huidige regering Eyskens, A. Vlerick (streekbeleid).
- (29) Cahiers de la Fondation Nationale des Sciences Politiques nr. 138, La décision politique en Belgique, A. Colin, 1965, blz. 164.
- (30) Ibidem, blz. 282.
- (31) Na de tweede wereldoorlog werden benoemd de hoge commissaris voor het wetenschappelijk onderzoek Van Den Dungen, de staatscommissarissen voor de maatschappelijke zekerheid Fuss en Leen, de commissarissen voor de atoomenergie Itckmans, Errera en De Groote, de commissaris van de koning voor de ontwikkelingshulp Van Bilsen, de koninklijke commissarissen voor de gerechtelijke hervorming Van Reepinghen en Krings en de koninklijke commissaris voor de hervorming van de strafvordering Bekeart.
- (32) R. Buron, Le plus beau des Métiers, Paris, 1969.
- (33) De invloed van de buitenstaande technici op politieke personaliteiten wordt zeker wel het meest gekenmerkt door de invloed van Lord Sherwell op Winston Churchill (zie Earl of Birkenhead, The Professor and the Prime Minister, Boston, 1962).
- (34) J.K. Galbraith, op. cit., blz. 316.
- (35) R. Aron, L'Opium des Intellectuels, Gallimard, 1969, blz. 402.
- (36) H. Kahn en A.J. Wiener, Het jaar 2000, Kluwer, 1968, blz. 255.
- (37) Edgard Faure, geciteerd in J. Meynaud, op. cit., blz. 217.
- (38) J. Fourastié, Le grand espoir du XXe siècle, N.R.F., 1963, blz. 348.
- (39) B. Russel, L'autorité et l'individu, 1948 geciteerd in Antony Jay, Machiavel et les princes de l'entreprise, Laffont, 1968, blz. 11.
- (40) M. Ganshof van der Meersch, Réflexions sur le régime parlementaire belge, Brussel 1956, blz. 125. Zie ook Cahiers de la Fondation Nationale des Sciences Politiques, nr. 138, La décision politique en Belgique, Armand Colin, 1965.
- (41) Zie Léo Moulin, La Technocratie, Res Publica 1962, blz. 36.
- (42) The Economist, 16 februari 1956, blz. 536.
- (43) P. Vermeylen, Le Parlement, Res Publica 1961, nr. 1, blz. 3.
- (44) G. Sartori, Parlementarisme et démocratie, Res Publica, 1960, nr. 2, blz. 112.
- (45) M. Crossman geciteerd in J. Meynaud, op. cit., blz. 271.
- (46) François Mitterand in D. Audibert, op. cit., blz. 8.
- (47) Alfred Sauvy, Le Socialisme en liberté, Denoël, Paris, 1970, blz. 212.
- (48) A. Frisch, op. cit., blz. 141.
- (49) Vance Packard, The status seekers, David Mac Kay cy, New York, 1959.
- (50) L.T. Peter en R. Hull, Le principe de Peter, L'Express 16/22 februari 1970, blz. 76 en volgende.
- (51) Henri Jeanne, Revue Socialisme, Brussel, mei 1960, blz. 256.
- (52) Anthony Lewis, New York Times, 1966, geciteerd in A. Jay, op. cit., blz. 96.
- (53) Het valt wel aan te stippen dat in België volgens het N.I.S. in 1958 233.168 T.V. toestellen in gebruik waren terwijl dit er in 1968 1.894.000 werden; dat in 1950, 273.599 privéwagens in gebruik waren terwijl dit er in 1966, 1.503.117 werden.
- (54) zie cijfers en gegevens verstrekt door Léo Moulin, La Technocratie, Res Publica 1962, blz. 31 en volgende.
- (55) L. Blum, Revue Blanche, juli 1892 geciteerd door J. Meynaud, op. cit., blz. 12.
- (56) Michel Debré bewees dat in Frankrijk de werkelijke technocraten op 700 à 800 mogen geschat worden en dat dit aantal tot maximum 4.000 mag worden opgevoerd wanneer men de gehele aanhang en de mogelijke kandidaten tot de opvolging bijvoegt (M. Debré, Ces princes qui nous gouvernent, Paris, 1957).
- (57) Peter Drucker, La pratique de la gestion, geciteerd door A. Jay, op. cit., blz. 15.
- (58) Nochtans bekleedt de magistraat in de republiek van Plato een officiële functie en wordt hem openlijk het bestuur toevertrouwd terwijl de technocraat heimelijk zijn macht uitoefent.
- (59) Saint-Simon, Le catéchisme des industriels.
- (60) Jacques Billy, Les techniciens et le pouvoir, P.U.F., 1963, blz. 7.
- (61) The Engineers and the price system (1921); Absentee workmanships and business enterprise in recent times (1923).
- (62) A. Berle en G. Means, The Modern Corporation and the private property, New York 1934, waarin zij vaststellen dat het kapitaal verspreid is tussen de aandeelhouders en het grootste deel van de maatschappijen volledig in handen zijn van hun beheerders (denk aan het thans fel besproken wetsontwerp betreffende de vertegenwoordiging van de aandeelhouders in de raden van beheer).
- (63) H. Scott, Introduction to technocracy, New York, 1946.
- (64) Bepaling van manager in J. Burnham, L'ère des organisateurs, Calmann-Levy, 1947, blz. 79 en 87.
- (65) Burnham heeft zich in 1941 vergist wanneer hij een Duits-Russische oorlog onmogelijk acht omdat de managers van het IIIe Reich en van de U.S.R.R. wel moesten overeenkomen. Hij heeft trouwens in een latere uitgave van zijn werk deze vergissing zelf toegegeven. Zie gegronde kritiek op Burnham in G. Gurvitch, op. cit., blz. 1878 en volgende.
- (66) In 1932 wordt de New-Deal voorgesteld en roept Roosevelt de hulp in van de brain-trusts. De technocraten kennen een grote opkomst o.m. met David E. Lilienthal in de Tennessee Valley Authority, Wallace in de Agricultural Adjustment Administration enz.; vanaf 1940 worden de Production Management (1941) World Production Board (1942), Office of Economic Stabilization (1942) opgericht en na de oorlog was de technocratische plooi ingenomen o.m. voor het instellen van de Atomic Energy Commission (1945). Ook President J. F. Kennedy had zijn brain-trust waarin o.m. zetelde, Samuelson en J.K. Galbraith, de gekende auteur van The New Industrial State. Typisch technocratisch is het benoemen van generaals in verschillende maatschappijen die werken voor de landsverdediging, o.m. Ridgway in het Institute of Mellon Research en Mac Arthur bij Sperry in Rand (J. Billy, op. cit., blz. 7 en volgende).
- (67) Zie analyse van de franse evolutie op het gebied van de technocratische invloed in J. Billy, op. cit.
- (68) Sommige politieke namen aan de synarchie deel o.m. P. Reynaud, J. Rueff en J. Moch maar wanneer de synarchie nauwe betrekkingen met het Vichy-regime had onderhouden hebben zij zich van deze strekking verwijderd. Zie o.m. Geoffroy de Charnay, La Synarchie, Paris, 1946

en de roman van Raymond Abelio, *La Fosse de Babel*, Gallimard.

(69) De uitdrukking is van G. Maranini, *Mite e realita della democrazia*, Milaan, 1958, geciteerd door J. Meynaud, op. cit. blz. 63.

(70) G. Gurvitch, op. cit., blz. 185.

(71) Zie zijn artikelen in zijn tijdschriften «De Voorlichter» en «De Technocraat». L. Frensen wilde «met de bevoegde en bekwame mensen, zuiver van alle smet, medewerken aan de opbouw van het land en van het technocratisch regime van morgen om evenwicht, orde en rust, vrijheid en welvaart in het land te brengen voor iedereen» (De Technocraat, november 1945).

(72) Deze korpsgeest vindt men o.m. terug in de Verenigde Staten bij de oudstudenten van Harvard, Princeton, Yale, Columbia, in Engeland bij de oudstudenten van Oxford en Cambridge, in Frankrijk in het bijzonder bij de oudstudenten van de Ecole Nationale de l'Administration, de Ecole Polytechnique en de Ecole Libre de Sciences Politiques.

(73) B. Audibert, op. cit., blz. 118.

(74) G. Elgozy, op. cit., blz. 140.

(75) G. Elgozy, op. cit., blz. 142.

(76) Cfr. *Scientists at War*, Times 8 april 1961.

(77) G. Elgozy, op. cit., blz. 188.

(78) B. Wootton, *La Terminologie des Sciences sociales*, Bulletin International des Sciences sociales, 1950, nr. 1.

(79) Denk bv aan het werpen van de A-bom op Hiroshima of het bombarderen van Monte Cassino (Léo Moulin, *La*

Technocratie, Res Publica, 1962, blz. 34).

(80) Henri Simonet, *La gauche et la société industrielle*, Marabout, 1970, blz. 58.

(81) Joseph-Barthélémy, *Le gouvernement de la France*, Paris, 1924, blz. 119.

(82) Clémenceau geciteerd door D. Audibert, op. cit., blz. 125.

(83) D. Audibert, op. cit., blz. 115.

(84) J.-J. Servan-Schreiber, *Le défi américain*, Denoël, 1967, blz. 227.

(85) G. Gurvitch, *Quel avenir attend l'homme*, Parijs, 1961, blz. 1.

(86) Bakounine, geciteerd door Léo Moulin, *La Technocratie*, Res Publica 1961, blz. 50.

(87) Simone de Beauvoir, *Les belles Images*, geciteerd door J.-J. Servan-Schreiber, op. cit., blz. 274.

(88) J.-J. Servan-Schreiber en Michel Albert, *Ciel et Terre*, Denoi Paris, 1970, blz. 22-23.

(89) M. Grégoire geciteerd door Léo Moulin, op. cit., blz. 252.

(91) In een Belgische gemeente van 65.000 inwoners, waarin voor het opstellen van een kieslijst 72 personen aanwezig op 1700 leden van de partij, stemden 48 voor, 21 tegen en 3 onthielden zich d.w.z. dat uiteindelijk minder dan 3% van de leden de beslissing afdwongen. Voorbeeld geciteerd door Léo Moulin, *La Technocratie*, Res Publica 1962, blz. 32.

(92) J.-D. Domenach, *La propagande politique*, PUF, 1965, blz. 124.

Rede van Mr. Edgar BOONEN, Stafhouder der Balie van Antwerpen.

Met grote aandacht hebt U geluisterd naar het strenge rekvisitorium tegen de technocratie en tegen de technocraten, en naar het vonnis dat tegelijk over deze technocratie en deze technocraten werd uitgesproken.

Deze aanklacht en deze veroordeling steunen zowel op een uitgebreide feitenkennis als op een diepgaand onderzoek. Zij zijn ook het resultaat van een overtuiging en van een sterk geloof in de mens en in de wereld van morgen. Voor het een en het andere gaan onze bewondering en onze dank naar Mr. Frederik Erdman, de strijdvaardige advocaat en de in vraagstukken van deze tijd partijkiende bewogen mens.

Niet iedereen is het wellicht eens met de wijze, waarop de problematiek van de technocratie en haar deskundigen werd gesteld en niet iedereen zal ook geloven, dat technocratie noodzakelijk leidt tot dictatuur, tot het meest aristocratische, het meest despotische, het meest arrogante en het meest verwerpelijke van alle stelsels.

Ik stel de toehoorders onmiddellijk gerust. Het ligt heden niet in mijn bedoeling de prachtige en gloedvolle rede van Mr. Erdman in omgekeerde zin kritisch en met de hulp van een omvangrijke literatuur opnieuw uit te spreken.

Allen beseffen wij, dat wij naar een toekomst gaan, die biezonder problematisch is. De collectivering van de mens is een verschijnsel, dat zich in elke historische crisis heeft voorgedaan. Door de reusachtige vooruitgang van de wetenschap en van de techniek zijn de gevaren die de mens en de wereld bedreigen, voor ieder, die de intelligentie, de wetenschap en de cultuur als werktuigen voor het leven beschouwt, onmetelijk groot en angstaanjagend geworden.

Ons op deze gevaren te hebben gewezen, ons tot nadenken te hebben uitgedaagd, is zeker niet de geringste verdienste van Mr. Frederik Erdman.

Ouders, kinderen, geliefden, vrienden, confraters, vormen verschillende graden van betrekkingen in ons leven.

Wanneer zij ons ontvallen ervaren wij zoveel dieper dan anders wat zij voor ons betekend hebben.

Op 2 november 1969 overleed Mr. Auguste Dupont.

Toen hij op 6 juni 1891 geboren werd stonden aan zijn

wieg vele godinnen van de Helicon en ook de godin Themis. Hij behoorde immers tot een geslacht van musici — de Duponts uit Ensival — en zijn vader behoorde toen tot een van de meest bekende leden van onze orde.

Zijn zwakke gezondheid, daterend uit de eerste wereldoorlog, was wellicht de reden, waarom hij nimmer zo actief als zijn vader en zijn zwager, onze onvergetelijke vriend François Vincentelli, aan het balieleven heeft deelgenomen. Al degenen echter, die met hem beroepsmatig in contact kwamen, werden getroffen door zijn voortreffelijke kennis van het recht en door zijn wijsheid, samengaand met een imponerende hoofsheid en bescheidenheid. Zeker vond hij in de wonderlijke wereld van de muziek terug wat hem misschien door de wisselvalligheden van het leven onthouden werd.

Hij behoorde tot de gelukkigen « ceux qui comprennent le langage de l'inconscient et du mystère, révélé par l'harmonie des sons. Leur bonheur et leur consolation ici-bas peuvent dépasser toutes les jouissances des richesses terrestres et les plaisirs du matérialisme de notre siècle. » (De l'influence morale et sociale de la musique, Brussel 1927, 72.)

Mr. Alexander Diercxsens, geboren bij de aanvang van deze eeuw in de hoofdplaats van de Antwerpse Kempen, werd lid van onze balie in 1924.

Spoedig zag men zijn statige gestalte, lange tijd met wuivende haarbos, aan alle balies van het land, waar hij zowel de aanzienlijke belangen van verzekeringsmaatschappijen als de heilige rechten van de Koninklijke St.-Hubertusgilde met hardnekkigheid en competentie verdedigde.

Vele jaren was hij plaatsvervangend rechter in deze rechtbank en korte tijd na de laatste oorlog substitueert auditeur-generaal bij het militaire gerechtshof, waarvan de eretitel hem verleend werd.

Oud-lid van de raad der orde was hij een overtuigd en gewetensvol advocaat, een uitstekend confrater, een goede kameraad en vriend voor allen, die hem nadertraden.

Een zijner voorouders verrichtte het onderzoek in een der laatste processen, dat onder het Ancien Régime behandeld werd, leidend tot de kapitale executie van de verdachte Filip Mertens. Onze betreurde confrater hield

daarover een voordracht ter gelegenheid van de openingszitting van de Conférence du jeune Barreau in 1947. Het slot van zijn rede culmineerde in de verdediging van de mens, die achter het gruwelijke en uitgeholde strafstelsel van die tijd gestaan had. Diep overtuigd was hij, dat deze mens rechtvaardig, eerlijk en rechtschapen zijn taak had vervuld. Deze stelling is kenmerkend voor de mens, die Mr. Alexander Diercxsens geweest is.

Veel te vroeg gingen voor de hartstochelijke jager op 13 december 1969 — midden in het wereldlijk jachtseizoen — de eeuwige jachtvelden open.

Mr. Etienne Sneyers overleed op 27 december 1969.

Mechelaar van geboorte meldde hij zich bij het uitbreken van de eerste wereldoorlog als zovelen van zijn generatie — idealistisch en genereus als de jeugd kan zijn — op zestienjarige leeftijd als vrijwilliger voor het front. Het lot was hem echter genadig. In het kamp van Harderwijk kon hij zijn studies voortzetten, die hij in 1921 aan de vrije Universiteit te Brussel beëindigde.

Hij kwam onmiddellijk naar onze stad, die zijn liefde won, waar hij in het gezin van Mr. Nico Gunzburg als een der zijnen en in diens kantoor als stagiaire en later als medewerker werd opgenomen.

Tot aan het begin van de tweede wereldoorlog bleef hij de uitstekende en vertrouwde medewerker van een der nestors van onze balie om nadien zijn eigen weg te gaan.

De meesten van ons hebben hem daarna gekend als de specialist van het faillissementsrecht, snel en kortdaat, altijd even rustig en vriendelijk.

Vele malen tot lid van de Raad der Orde gekozen was hij een man uit één stuk, een overtuigd Vlaming, staande boven alle politieke en filosofische verschillen. Hij waardeerde de mensen en de vriendschap en was en bleef steeds bereid de prijs voor een vriendschap te betalen.

Mr. Louis Van Scharen is, na zijn steeds met goud bekroonde studies aan de diverse scholen van zijn vaderstad en aan de universiteiten van Brussel en Bologna te hebben voltooid, in 1906 tot onze balie toegetreden.

Kind uit de vorige eeuw nog, stammend uit een familie met grote tradities is hij de belangrijke sociale en technische evoluties naast de politieke en culturele veranderingen van deze eeuw met grote vrijmoedigheid en met een mild en helder begripen tegemoetgetreden.

Op het einde van het gerechtelijk jaar 1939 werd hij stafhouder van onze orde en gedurende de troebele en moeilijke periode van de eerste twee oorlogsjaren heeft hij over haar vrijheid en onafhankelijkheid onverdroten gewaakt. Hij heeft dit gedaan met realisme en standvastigheid, met grote liefde voor zijn en ons beroep en met een vaderlijke bezorgdheid voor allen, die door de slagen van het lot getroffen werden.

De eenzaamheid van hem, die zijn taak volbrengt en de bitterheid van het onmachtig- en niet begrepen zijn waren toen zijn trouwe gezellen.

Ook veel later nog, toen ouderdom en ziekte zijn krachtig gestel hadden aangetast en de vreugden van het leven afnamen, bleef hij met bewonderenswaardige kracht zijn onverzwakte gehechtheid aan de balie en aan het recht bewijzen. Hiervan getuigen o.m. de Table générale 1940-1959 van de Jurisprudence du Port d'Anvers en de vele afleveringen van dit tijdschrift, die onder zijn bekwame leiding zijn verschenen.

In de rij van de stafhouders, die deze grote balie in de wisselvalligheden van haar bestaan hebben geleid, neemt Mr. Louis Van Scharen, overleden op 8 maart 1970, een blijvende plaats in.

Na schitterende studies aan het Institut St. Louis en vervolgens aan de vrije Universiteit te Brussel, waar hij geboren werd, kwam Mr. Julien Russinger in 1926 naar de

stad aan de sterke stroom, waar zijn geliefde zijn levensgezellin werd voor altijd.

In het bruisende leven van onze metropool vond hij het klimaat, waarin zijn gaven van geest en gemoed zich tenvolle zouden ontwikkelen. Stagiair bij Mr. Isidore Van Doosselaer en later medewerker van Mr. Georges Van Doosselaere was hij in deze jonge jaren de compagnon van onze confraters Florent Van de Walle en Albert Dieryck. Hij wijdde zich geheel aan het advocatenberoep en aan het leven van de balie, waarvan hij het strijdend element en de vriendschap niet missen kon. Als voorzitter van de Conférence du jeune Barreau in de jaren 1952-1953 stond zijn huis open voor alle jongeren, die hij met oprechte genegenheid in het leven van de balie wilde binnenleiden.

Niemand vermoedde hoe vele jaren lang deze vriendelijke en hoofse man dapper een niet te winnen strijd tegen het verval van het lijfelijk leven gestreden heeft.

Hij overleed op 31 mei 1970 in het ziekenhuis van Middelheim. Tot bijna de laatste dag waren zijn zorgen de zorgen van anderen. Voor het manhaftig gedragen leed van deze goede confrater en voor de dapperheid van zijn echtgenote buigen wij diep het hoofd.

74 jaar oud overleed op 22 juni 1970 te Kapellenbos Mr. Pierre Misselyn, na jarenlang een gezaghebbend leraar, een scherpzinnig jurist en de raadgever van velen te zijn geweest.

De meesten onder ons hebben hem alleen gekend als de man met de spierwitte haren en als de tot geen compromissen bereid zijnde curator in faillissementen, onberoerd door de vaart van de moderne tijd.

Ik ignoreer welke beelden in zijn wapenschild aan de poort van zijn landgoed te Kapellenbos getekend zijn en welke heldendaden ooit door de leden van zijn voorgeslacht zijn verricht. Wel weet ik zeker, dat in zijn blazen de zinbeelden van de beginselen der karaktervastheid niet ontbraken.

Hij was een man van beginselen. Vijand van de wanorde geloofde hij, dat de vorige generaties zich op dwaalwegen hadden begeven door de mens in de plaats van God, de wil in de plaats van de hoedanigheid, het belang in de plaats van de plicht te stellen.

In 1936, toen hij de openingsrede van de Conférence du jeune Barreau d'Anvers uitsprak, handelend over het romantisme, getuigde hij hartstochtelijk voor orde en gezag in naam van zijn generatie: « A qui on a demandé l'effort de la lutte et à qui on a donné l'amertume de la victoire ».

Hij was een man van karakter. In de vorige oorlog aanzag hij het heroïsme als een plicht en deze plicht vervulde hij zonder angst.

Twintig jaar later, vader van een groot gezin, waagde hij zijn vrijheid en zijn leven voor het heil van verlaten joodse kinderen uit liefde voor de mens.

Deze onverzettelijke advocaat met de koude intelligentie en het warme hart blijft bewaard in onze herinnering.

Aan de weduwen, de kinderen en de overige familieleden, aan onze confraters Mr. Jean Diercxsens, Mr. Maria Russinger-Claessens, Mr. Eliane Russinger en aan allen die door de banden van het bloed, de verwantschap en de vriendschap met onze overleden confraters verbonden zijn, geef ik met weemoed, namens alle leden van onze Orde, de verzekering dat wij hun doden, die ook onze doden zijn, in dankbaarheid zullen blijven gedenken omdat ieder van hen op zijn eigen wijze en in zijn eigen geloof de mens en het recht heeft gediend en omdat wij allen door hun heengaan armer zijn geworden.

Met vreugde begroet ik naar oude gewoonte nogeens, nu in het openbaar, de jongeren die zich dit jaar zoveel talrijker dan vorige jaren aan onze balie lieten inschrijven

Ik zal niet herhalen wat velen mijner voorgangers bij een gelegenheid als deze over de mogelijkheden en moeilijkheden, over de vreugden en ontgoochelingen, over de plichten en rechten van de jonge advocaat hebben gezegd.

Uit de rede van Mr. Erdman is duidelijk gebleken, dat het niet gemakkelijk is door te dringen in de zichtbare en verborgen realiteit van het tijdperk, waarin wij leven. Sedert vele jaren reeds is de wereld bezig te veranderen in een nooit voorheen in de geschiedenis gekende versnelling.

In deze verandering, in deze versnelling is ook het recht en alles wat met het recht in organisatorisch en technisch opzicht te maken heeft betrokken. Niemand kan met approximatieve zekerheid voorzien en zeer zeker niet vooruit regelen hoe deze verandering en versnelling zich zal voltrekken, in welke vorm of vormen de wereld en de maatschappij van morgen zal worden gegoten. Maar vrijwel zeker kan gesteld worden, dat de mens van morgen een rechtzoekende is en zal blijven, zoals de mens van gisteren en die van vandaag het was en is.

Vele eeuwen lang heeft de advocatuur in haar verschillende vormen en uitingen, in haar kleinheid en grootheid, maar steeds met vrijmoedigheid en in onafhankelijkheid betracht het recht te helpen vinden en de rechtzoekende

mens in zijn geestelijke en materiële belangen te verdedigen, zoals dit in de omstandigheden van tijd en plaats, naar menselijke maat, mogelijk was.

Welke veranderingen de advocatuur in de toekomst ook moge ondergaan en vrijwel zeker zal ondergaan, de advocaat van heden en morgen blijft geroepen de rechtzoekende mens in de dimensie van de moderne ontwikkeling bij te staan en te verdedigen en het voor hem passende en eigen recht, noodzakelijk voor zijn geestelijk en stoffelijk welzijn, mede te helpen tot stand brengen. Maar deze niet anders op te vangen sociale taak zal naar mijn overtuiging slechts zin en glans behouden en blijven behouden, indien op de verworven waarden van ons beroep, bezield door een zinvol humanisme en idealisme, verder gesteund en gebouwd wordt.

Het is op het verder steunen en bouwen van deze waarden en een zinvol humanisme en idealisme, en ik noem hier de kennis en de wijsheid, de rechtschapenheid, de ridderlijkheid, de vrijmoedigheid, de onafhankelijkheid, de verbondenheid met het eigen volk, met het eigen land en de mensen, die er leven en werken, dat op U, jonge confraters, de verwachtingen van ons allen, in groot vertrouwen, zijn gesteld.

Deze beide spreekbeurten werden voorafgegaan door de

Rede van Mr. Jan LENAERTS, Voorzitter van de Vlaamse Conferentie der Balie.

Het is met fierheid en vreugde dat ik het 86ste werkingsjaar van de Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen officieel voor geopend verklaar.

Met fierheid, omdat in dit niet zo jonge cijfer « 86 » heel wat besloten ligt:

- de eerder moeilijke prilste jeugdijaren;
- de « Sturm und Drang »-periode tot aan de taalwet voor het gerecht in 1935,
- het nimmer op de lauweren rusten sindsdien,
- kortom, al die jaren van geestdriftige werking in hechte vriendschap en vooral dan het voorbije jaar onder het zo kundig en toegewijd voorzitterschap van mijn voorganger, Mr. Jos Van Goethem!

Met vreugde:

- omdat U zo talrijk opgekomen zijt vandaag om deze plechtige openingszitting bij te wonen en aldus uw sympathie aan onze Conferentie te betuigen;
- omdat het mij aldus gegund wordt U, Mijnheer de Stafhouder, voor het eerst « in conspectu omnium » te begroeten en geluk te wensen met uw verkiezing, juist vóór het gerechtelijk verlof, tot hoofd van onze Balie.

In deze tijd van contestatie en drang naar hervorming weze het mij geoorloofd, Mijnheer de Stafhouder, tussen al uw hoogstaande menselijke en professionele hoedanigheden er één enkele bijzonder te benadrukken: U zijt jong; U staat zeer dicht bij de jeugd, U zijt bekommerd om de beroepsproblemen der jongeren, U besteedt uw beste krachten om, via geleidelijke aanpassingen, tot oplossingen te komen.

U dit te mogen zeggen vandaag verheugt mij werkelijk.

Mijnheer de Ere-Voorzitter, Mr. Ridder René Victor,

Wanneer men denkt aan uw denderende werkkraft, aan uw hoog oplaaierende geestdrift voor het Vlaamse rechtsleven, aan uw eeuwig optimisme, aan uw hartstochtelijke vernuchtheid aan deze Vlaamse Conferentie, die U tot haar Ere-Voorzitter koos, dan blijft het adjectief « jong » nog schromelijk te kort schieten. Onze Conferentie is U ontzettend veel verschuldigd. Zij weet het en zij houdt van U!

Mijnheer de Voorzitter van de Rechtbank,

Mogen magistraten van de zetel wel « jong » zijn of past een gedegen bezadigdheid beter bij hun functie? U hebt de zwierige gang van een jonge sportman en de sereniteit van een door jaren ervaring gerijpte rechter! gan het beter? Ik dank U omdat U bij ons zijt op deze feestdag.

Mijnheer de Procureur des Konings,

U zijt jong... benoemd in uw hoge ambt en het is mij een bijzondere eer, bij uw eerste verschijning sindsdien in ons midden, U om die benoeming te mogen geluk wensen. Jaren terug reeds, toen U Substituut Procureur des Konings waart in hetzelfde Parket, mochten wij U herhaaldelijk begroeten op talrijke activiteiten der Conferentie. Wij zijn ervan overtuigd dat U onze Conferentie toegegenen blijft en U bewijst het reeds door heden in ons midden te zijn.

Geachte Vergadering,

De wetgever heeft gewild, — dura lex sed lex, — dat vandaag protocolaire moeilijkheden zouden ontstaan.

Over 14 dagen zal het Gerechtelijk Wetboek volledig van kracht zijn.

Twintig leden van de Antwerpse Balie werden in de magistratuur benoemd. Talrijke magistraten bekwamen promotie of zagen zich een andere taak toegewezen. Toen ik dacht aan wat ik vandaag zeggen zou hadden de meesten onder hen de door de wet voorziene eed nog niet afgelegd. Officieel worden de nieuwe functies hic et nunc nog niet uitgeoefend.

U zult het mij dus niet euvel duiden indien ik hen niet nominatim vermeld en indien ik mij ertoe beperk U allen samen welkom te heten en te danken voor uw komst.

Toch wil ik vooral begroeten: Mijnheer de Minister van State Lilar, Mijnheer de Rechter bij het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen Mertens de Wilmars, Mijnheer de Eerste Voorzitter van het Militair Gerechtshof Moeneclaey, Mijnheer de Gouverneur Kinsbergen, de Heren Raadsheren bij het Hof van Cassatie Louveaux, Wouters en De Vreese, de Heer Voorzitter van de Raad van State Lepage, de Heren Staatsraden Smolders en Vermeulen evenals de heren leden van het auditoraat, Mijnheer de Voorzitter van het Hof van Beroep Schilling,

tevens vertegenwoordiger van de Heer Eerste Voorzitter van dit Hof, de Heren Voorzitter, Raadsheren en leden van het Parket van het Hof van Beroep, Mijnheer de Voorzitter der Rechtbank van Koophandel, alle magistraten van zetel en parket der Rechtbank van Eerste Aanleg, alle leden der Rechtbank van Koophandel, van de Werkrechtersraden in Beroep en in Eerste Aanleg, de Heren Vrederechters en Politierchters, de Heren Notarissen, de Heren Stafhouders der andere Balies, de Heren Voorzitters en vertegenwoordigers der zusterconferenties, en — last but not least — de Heer Brosens, vertegenwoordiger van de Heer Minister van Justitie.

Niet alleen omdat Benelux bestaat, maar bovenal uit oprechte sympathie kan ik niet nalaten U, mijn geachte Confrères uit het Noorden, speciaal te begroeten: U, Mijnheer de Deken van de Orde der Advokaten bij de Hoge Raad der Nederlanden te Den Haag, de Heer Deken van de Orde der Advocaten te Amsterdam, en de Heren Voorzitters en vertegenwoordigers der zusterconferenties van Den Haag, Amsterdam, Rotterdam en Breda.

Ik weet het: wij zijn taalgenoten en U zijt, tussen de vreemde gasten, de enigen die de taal dezer zitting verstaat. U moet het daarenboven bij ons in Vlaanderen wel bijzonder leuk en knus vinden dat U zo talrijk en graag onze uitnodigingen aanvaardt! Weet dat het ons steeds bijzonder genoeg doet!

Me Marc Collignon,

Monsieur le Bâtonnier de l'Ordre des Avocats à la Cour de Paris a bien voulu vous déléguer pour le représenter. Nous l'en remercions et nous vous souhaitons la bienvenue parmi nous.

La France continue à exercer un attrait particulier pour nous, Flamands: son essor intellectuel, sa vaste culture, sa nature si variée et de toute beauté nous enchantent. Nous aimons de venir dans votre pays et nous ne cessons de l'admirer.

Je salue aussi avec déférence les deux secrétaires de la Conférence du Stage, qui vous accompagnent.

Du Grand Duché de Luxembourg, nous sont venus Me Charles Turk, représentant de Madame le Bâtonnier de Luxembourg et Me Prum, Président de la Conférence du Jeune Barreau, que nous accueillons avec la joie cordiale, qui fait le bonheur de leur beau pays.

Und auch aus dem Osten kamen Kollegen zu uns, aus Köln am Rhein: Rechtsanwalt Dr. Wilhelm A. Cremer, Vertreter des Präsidenten der Rechtsanwaltskammer Köln und Rechtsanwalt Dr. Wilhelm Sommer, Vertreter des Kölner Anwaltvereins.

Wir danken Ihnen herzlichst für Ihre Anwesenheit. Sie beweist dass Sie unsere Stadt Antwerpen und Ihre Anwaltschaft zugetan sind und die Erfahrung dieser letzten Jahren hat Ihnen gewiss gelernt dass unsere Zuneigung für Ihre Stadt und Ihre Anwaltschaft gegenseitig geworden ist.

En ook het zonnige Zuiden mocht niet ontbreken vandaag!

Caro collega Carlo Toffoletti,

Già per sette anni è ogni volta un momento di grande tensione in questa sala delle assise quando è pronunciato il vostro nome, perchè i fedeli sanno ch'è allora ogni volta si alza e che Lei saluta noi tutti con l'eleganza che è proprio del vostro splendido paese. In questo saluto ritrovamo l'espressione della vostra affezione per i Fiamminghi e per Anversa. Sarebbe ancora necessario di dirvi quanto noi commuove? Vi ringraziamo di tutto cuore e affermamo che Lei è e rimane per sempre il nostro ospite!

Het weze mij toegestaan ook de jongste confraters van onze Antwerpse Balie zeer hartelijk en gul te begroeten. U zijt uitzonderlijk talrijk dit jaar: meer dan 20 pas afgestudeerde Doctors in de Rechten hebben onze rangen verhoogd. Weest welkom én aan de Balie én in onze Conferentie!

U hebt een enig schoon en boeiend beroep gekozen: echt menselijk, — noemt men de advocaat niet terecht: « ce confesseur laïc »? — vol spannende problemen, die zich dag na dag en in elke zaak afzonderlijk stellen, een beroep bovendien waarin, — als in geen enkel ander, die uitzonderlijk goede verstandhouding heerst, die wij confraterniteit noemen.

Weest niet bang voor « the struggle for life ». Met hard werken en veel toewijding zult U slagen!

En dit brengt mij ertoe, geachte Vergadering, U de uitslag mee te delen van de Herman De Jongh-wedstrijd voor welsprekendheid, gerechtelijk jaar 1969-1970.

Met als onderwerp: « De invloeden op de benoemingen van magistraten in de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen in de tweede helft van de 19e eeuw » behaalde Mr. Luk Van Gelder de eerste prijs.

De tweede prijs werd toegekend aan Mr. Freddy Rubens met als onderwerp: « Willekeurige afdanking ».

Mijn waarde Confrater, Mr. Frederik Erdman,

De traditie wil dat ik U, als openingsredenaar, aan de Vergadering voorstel. Ik stel me werkelijk de vraag of het nog nodig is.

Na schitterende middelbare studies aan het Koninklijk Atheneum te Antwerpen, na voor de Centrale Examencommissie het toen voor ons beroep nog vereiste diploma der Grieks-Latijnse Humaniora te hebben behaald, hebt U gestudeerd aan de Vrije Universiteit te Brussel. U wordt licentiaat in Politieke en Diplomateke Wetenschappen in 1957, Dr. in de Rechten met grote onderscheiding in 1958. Uw patroon was Mr. Willy Clymans. U waart medewerker van wijlen Stafhouder Marcel Roost.

U zijt een talentvol advocaat, U hebt al gepubliceerd en ook de gewelven van deze Assisenzaal kunnen reeds getuigen van uw welsprekendheid.

U hebt als onderwerp gekozen: « De Technocratische Uitdaging ». Mag ik U uitdagen het woord te nemen?

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 4 juni 1970.

Voorzitter : M. Valentin.
Raadsheer-verslaggever : M. Busin.
Advocaat-generaal : M. Krings.

Handelsvertegenwoordiger. — Gespreide orders. — Vaste orders. — Begrip.

In art. 8 van de wet van 30 juli 1963 moeten onder gespreide leveringen worden verstaan leveringen die bepaald zijn door overeenkomsten waarvan de uitvoering niet onherroepelijk en zeker is geregeld, dat wil zeggen overeenkomsten die vooraf de voorwaarden vaststellen van de leveringen, binnen een bepaalde termijn te verrichten overeenkomstig de eventuele aanwijzingen van de klant. De in genoemd artikel bepaalde beperking maakt dus geen inbreuk op de rechten die de vertegenwoordiger bij de beëindiging van zijn overeenkomst heeft verkregen en die met name het gevolg zijn van vaste orders, binnen bepaalde termijnen uit te voeren of van voorwaarden aan de vertegenwoordiger regelmatig toegestaan.

Uit de vaststelling dat de overeenkomsten vaste verkopen zijn betreffende welbepaalde tijdens het seizoen te leveren hoeveelheden zonder dat de koper het recht heeft de leveringen af te zeggen, heeft de rechter wettelijk kunnen afleiden dat het hier gaat om overeenkomsten met gespreide leveringen.

, N.V. Electrolux t./ Van Bemst.

Gelet op de bestreden sententies op 13 juni 1968 en 19 september 1968 gewezen door de Werkrechtersraad van beroep te Brussel, kamer voor bedienden ;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 4, eerste lid, 5, 6, 7, 8, 13 van de wet van 30 juli 1963 tot instelling van het statuut der handelsvertegenwoordigers en 97 van de Grondwet ;

doordat, kennis nemende van verweerders eis : 1° tot betaling van een geldsom van 119.875 frank, dit is het verschil tussen enerzijds het commissieloon waarop hij recht beweerde te hebben voor orders die eiseres had aanvaard vóór het einde van zijn bediendencontract als handelsvertegenwoordiger en die betrekking hadden op koelkasten te leveren naar mate van de behoeften van de kopers, en anderzijds het commissieloon, hem door eiseres uitbetaald op de leveringen die zij gedaan had binnen de zes maanden na beëindiging van zijn bediendencontract, 2° tot betaling, als aanvullend vakantiegeld, van een geldsom waarvan het bedrag in verhouding was tot de eerste ; en uitspraak doende over de vraag of de bedoelde orders moeten worden geacht te slaan op gespreide leveringen in de zin van artikel 8 van de wet van 30 juli 1963 tot instelling van het statuut der handelsvertegenwoordigers, de rechter in hoger beroep, bij de eerste bestreden beslissing, die de beslissing van de eerste rechter verandert, eiser veroordeelt om aan verweerder voornoemd bedrag van 119.875 frank als commissiesaldo en dientengevolge 11.987 frank als aanvullend vakantiegeld te betalen ;

doordat de rechter in hoger beroep, om aldus te beslissen, zich hierop grondt dat zowel uit de parlementaire voorbereiding als uit de opzet van de wet zou voortvloeien dat in artikel 8 van de wet van 30 juli 1963 tot instelling

van het statuut der handelsvertegenwoordigers, de uitdrukking : « wanneer de aanvaarde orders betrekking hebben op gespreide leveringen... » werkelijk bedoelt « de orders door de cliënteel gegeven krachtens contractuele verplichtingen aangegaan door tussenkomst van de vertegenwoordiger tijdens zijn werkzaamheid in dienst van de werkgever... », en niet (zoals gedaagde in hoger beroep, hier eiseres, beweerde) « de vaste orders die de werkgever heeft aanvaard... »,

terwijl uit de parlementaire voorbereiding duidelijk blijkt dat artikel 8 van de wet van 30 juli 1963 niet uitsluitend het door de rechter in hoger beroep aangehaalde geval betreft — met name het geval waarin vóór de beëindiging van het bediendencontract van handelsvertegenwoordiger, een overeenkomst is aangegaan waardoor de klant, zonder bij de werkgever een order door te geven, zich alleen verbindt om er in de toekomst door te geven, — en deze wetsbepaling van toepassing is op de orders die, zoals de bedoelde, vaste orders zijn, door de werkgever aanvaard, vóór het einde van de arbeidsovereenkomst van de handelsvertegenwoordiger, maar waarvan de uitvoering voortgezet wordt na dit tijdstip, omdat zij betrekking hebben op gespreide leveringen, met name op leveringen bij opeenvolgende gedeelten te verrichten ;

Overwegende dat in artikel 8 van de wet van 30 juli 1963 onder gespreide leveringen moeten worden verstaan leveringen die bepaald zijn door overeenkomsten wier uitvoering niet onherroepelijk en zeker is geregeld, dat wil zeggen overeenkomsten die vooraf de voorwaarden vaststellen van de leveringen, binnen een bepaalde termijn te verrichten overeenkomstig de eventuele aanwijzingen van de klant ;

Overwegende dat de in genoemd artikel bepaalde forfaitaire beperking dientengevolge geen inbreuk maakt op de rechten die de vertegenwoordiger bij de beëindiging van zijn overeenkomst heeft verkregen en die met name het gevolg zijn van vaste orders, binnen bepaalde termijnen uit te voeren of van voorwaarden, door de werkgever aan de vertegenwoordiger regelmatig toegestaan ;

Overwegende dat de bestreden sententie vaststelt dat de bedoelde overeenkomsten vaste verkopen zijn betreffende welbepaalde tijdens het seizoen te leveren hoeveelheden, zonder dat de koper het recht heeft de leveringen af te zeggen ;

Overwegende dat de rechter uit deze vaststellingen wettelijk heeft kunnen afleiden dat het hier niet gaat om overeenkomsten met gespreide leveringen in de zin van artikel 8 van de wet van 30 juli 1963 ;

Dat het middel naar recht faalt ;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening ;
Veroordeelt eiseres in de kosten.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP
RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

HOF VAN CASSATIE.

2e Kamer. — 10 maart 1969.

Wvd. Voorzitter : M. Rutsaert.

Raadsheren : MM. Wauters, Naulaerts, de Vreese,
de Schaetzen.

Advocaat-generaal : Mr. Depelchin.

Schade en schadeloosstelling. — Subrogatie ten voordele van de Staat tegen de verntwoordelijke derde. — Terugvordering van wedden en andere vergoedingen. — K.B. van 1 juni 1964. — Art. 17.

Krachtens art. 17 van het K.B. van 1 juni 1964 betaalt de Staat, tijdens de afwezigheid van zijn personeelslid, diens aktiviteitswedde slechts bij wijze van voorschot wanneer die afwezigheid door de schuld van een derde werd veroorzaakt. De termen « schuld van een derde » beduiden dat de schade niet mag veroorzaakt zijn door de schuld van het slachtoffer zelf, maar niet dat, wanneer de foutieve daad gesteld door een ander orgaan van de Staat, de indeplaatsstelling niet geschiedt omdat de Staat de aansprakelijkheid van zijn orgaan moet dekken. In dit laatste geval wordt de betaling van de wedde aan het slachtoffer ook aanzien als gedaan bij wijze van voorschot.

Belgische Staat, (Ministerie van Verkeerswezen en van Post, Telegraaf en Telefoon) t./V. (orgaan van de Staat, Ministerie van Landsverdediging).

Het Hof,

Gehoord het verslag van Raadsheer Aaulaerts om op de conclusie van de Heer Depelchin, advocaat-generaal ;

Gelet op het bestreden arrest, op 24 september 1968 door het Militair Gerechtshof gewezen ;

I. In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing over de strafvordering ;

Overwegende dat de substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is ;

II. In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing over de burgerlijke vordering van de Belgische Staat ;

Over het middel, afgeleid uit de schending van artikel 17 van het K.B. van 1 juni 1964 betreffende sommige verloven toegestaan aan personeelsleden van de Rijksbesturen ;

doordat het bestreden arrest — na, door verwijzing naar de motivering van het vonnis waartegen hoger beroep, geconstateerd te hebben dat verweerder de vordering, welke hij tegen eiser instelde, liet steunen op het feit dat de Staat, op grond van de hoger ingeroepen reglementaire bepaling, gesubrogeerd was in de rechten van zijn personeelslid, dat slachtoffer was geweest van het ongeval waarvan de verantwoordelijkheid aan eiser werd toegeschreven, en zonder te betwisten dat, zoals eiser, in zijn conclusie vóór het Militair Gerechtshof genomen, liet gelden dat eiser orgaan was van de Staat, (Ministerie van Landsverdediging), en dat de aansprakelijkheid van eiser door de Staat gedekt moest worden, ... beslist heeft dat gezegde vordering van verweerder ontvankelijk en gegrond was, zulks om de redenen van de eerste rechter, deze redenen zijnde, ten eerste, dat de bewoordingen « schuld van een derde » in voormelde reglementaire bepaling enkel betekenen dat het ongeval niet mag te wijten zijn aan het slachtoffer zelf, en dat bij een ongeval als « derde » dient beschouwd te worden elk ander persoon bij het ongeval betrokken, en, ten tweede, dat de Staat het recht heeft schadevergoeding te eisen van een zijner organen terwijl, uit het feit dat de Staat het recht heeft

schadevergoeding te eisen van zijn organen, niet kan afgeleid worden dat, waar een orgaan van de Staat aan een personeelslid van de Staat lichamelijke schade toebrengt, men te doen heeft met een geval waar de Staat, overeenkomstig de hoger ingeroepen reglementaire bepaling, gesubrogeerd is in de rechten van zijn door het ongeval getroffen personeelslid en terwijl waar overeenkomstig voormelde reglementaire bepaling, gezegde subrogatie slechts plaats heeft wanneer de afwezigheid van het personeelslid het gevolg is van een ongeval, dat door de fout van een derde is veroorzaakt, die subrogatie zich niet voordoet wanneer het ongeval veroorzaakt werd door een orgaan van de Staat waarvan de aansprakelijkheid door de Staat gedekt moet worden :

Overwegende dat het bestreden arrest, om eigen redenen beslist dat eiser, beroepsmilitair, aansprakelijk is voor een verkeersongeval waarbij vierde verweerder, brievenbesteller, verwondingen opliep, en, door verwijzing naar de redenen van het beroepen vonnis, beslist dat de Belgische Staat op grond van artikel 17 van het koninklijk besluit van 1 juni 1964, betreffende sommige verloven toegestaan aan personeelsleden van de Rijksbesturen, in de rechten van het slachtoffer is getreden en derhalve ontvankelijk is om zijn verhaal op eiser te nemen ;

« Overwegende dat het middel staande houdt dat bij voormeld artikel bedoelde indeplaatsstelling slechts plaats heeft wanneer de afwezigheid van een rijksambtenaar te wijten is aan een ongeval dat door de schuld van een derde is veroorzaakt, en niet wanneer, zoals ten deze, het ongeval veroorzaakt wordt door een orgaan van de Staat waarvan de aansprakelijkheid door de Staat moet gedekt worden ;

Overwegend dat, in strijd met wat het middel voorhoudt, de termen « schuld van een derde », in evenbedoeld artikel 17, enkel beduiden dat het ongeval niet mag veroorzaakt zijn door de schuld van het slachtoffer zelf, maar geenszins dat, wanneer het ongeval door een ander rijksambtenaar of orgaan van de Staat veroorzaakt wordt, de indeplaatsstelling niet geschiedt omdat de Staat de aansprakelijkheid van die ambtenaar of van dit orgaan moet dekken » ;

Dat het middel naar recht faalt ;

III. In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing over de burgerlijke vorderingen van Heremans Theophil en Bosmans Ludovicus :

Overwegende dat eiser geen middel aanvoert ;

IV. In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing over de burgerlijke vordering van Grootjans Albert :

Overwegende dat eiser afstand doet van zijn voorziening ;

Om die redenen :

.....

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. — 19 december 1969.

Voorzitter : M. De Bersaques.

Raadsheer-verslaggever : M. Louveaux.

Procureur-generaal : M. Ganshof van der Meersch.

Advocaten : Mrs. De Bruyn en Philips.

Arbeidsovereenkomst (Bedienden). — Proefcontract. — Geschrift. — Noodzakelijkheid van vaststelling van een akkoord.

Al moet het geschrift dat bedoeld wordt bij art. 3 van

de op 20 juli 1955 gecoördineerde wetten betreffende het bediendencontract niet noodzakelijk aan de vormvereisten van art. 1325 B.W. beantwoorden, moet niettemin uit de overgelegde geschriften het akkoord van beide partijen om een proefcontract aan te gaan blijken.

De rechter heeft wettelijk kunnen beslissen dat een zodanig akkoord niet bleek uit het ontwerp van overeenkomst door de bediende eenzijdig opgesteld en door de werkgever niet ondertekend, noch uit enig ander van de werkgever uitgaand geschrift.

V.z.w. Communauté des Sœurs Noires t./Demeulemeester.

Gelet op de bestreden sententie door de Werkrechttersraad van hoger beroep te Brugge gewezen op 15 november 1968;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1319, 1320, 1322 en 1323 van het Burgerlijk Wetboek;

doordat de sententie geweigerd heeft aan te nemen dat verweerder op proef was in dienst genomen, besloten heeft tot het bestaan van een verbintenis voor een onbepaalde duur en bijgevolg eiseres veroordeelt tot betaling van een opzeggingsvergoeding van 139.240 frank, vermeerderd met de gerechtelijke interesten en de kosten, op de gronden: « dat geïntimeerde (thans eiseres) ten onrechte wil voorhouden dat het contract tussen haarzelf en appelland afgesloten een proefcontract zou zijn, gezien door haar ter zake geen geschrift daaromtrent wordt voorgelegd », terwijl de sententie aldus de bewijskracht miskent van de conclusie, door eiseres regelmatig genomen voor de werkrechttersraad van beroep en welke uitdrukkelijk verwees naar een geschrift dat door verweerder was ondertekend en een proefclausule inhield (schending van de artikelen 1319, 1320, 1322 e 1323 van het Burgerlijk Wetboek), en overigens niet antwoordt op het middel van dezelfde conclusie, waardoor eiseres deed gelden « dat het op proef in dienst treden blijkt uit het project van bediendencontract, ingevuld door appelland, met zijn hand geschreven en door hem ondertekend en namelijk artikel 5 van dit project » (schending van artikel 97 van de Grondwet):

Overwegende dat de bestreden sententie vaststelt dat verweerder bij eiseres in dienst is getreden op 1 september 1967; dat de overeenkomst waarbij verweerder door eiseres werd aangeworven niet schriftelijk werd vastgesteld; dat op het ogenblik dat verweerder de tussen partijen afgesloten overeenkomst op geschrift stelde en een exemplaar ervan aan eiseres zond, hij op 25 september 1967 werd afgedankt tegen 1 oktober 1967;

Dat de feitenrechter uit deze vaststellingen afleidt dat eiseres ten onrechte voorhoudt dat het tussen partijen afgesloten contract een proefcontract is, gezien door haar terzake geen geschrift daaromtrent wordt overgelegd;

Overwegende dat de rechter hierdoor te kennen geeft dat het ontwerp door verweerder opgesteld na zijn indienstelling en door eiseres niet ondertekend, niet als bewijs van een proefcontract kan gelden en aldus de conclusie van eiseres impliciet doch duidelijk beantwoordt zonder desbetreffend de bewijskracht van deze conclusie te miskennen;

Dat het middel feitelijke grondslag mist;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 3 en 4 van de wetten betreffende het bediendencontract, gecoördineerd op 20 juli 1955, en 97 van de Grondwet;

doordat de bestreden sententie, hoewel eiseres een project van arbeidsovereenkomst heeft overlegd, ondertekend door verweerder waarin artikel 5 een proefclausule inhoudt, beslist, door overneming van de redenen van de

eerste rechter en bevestiging van zijn beslissing, « dat, waar verweester (thans eiseres) voorhoudt dat zij aanlegger (thans verweerder) aanvaard had op proef, zij het schriftelijk proefcontract ter zake niet voorlegt, zodat dient aangenomen te worden dat tussen partijen een bediendencontract is ontstaan van onbepaalde duur », en gevolglijk eiseres heeft veroordeeld tot betaling van een opzeggingsvergoeding van 139.240 frank, vermeerderd met de gerechtelijke interesten en de kosten;

terwijl het geschrift dat de artikelen 3 en 4 van de gecoördineerde wetten betreffende het bediendencontract eisen om vast te stellen dat de verbintenis op proef is gesloten, niet noodzakelijk de vorm behoeft te hebben van een schriftelijk contract, ondertekend door beide partijen, en een akte, ondertekend door de partij tegen welke men ze wil doen gelden, volstaat, mits het bewijs van de verbintenis op proef duidelijk uit deze akte blijkt, wat het geval was voor het door eiseres overgelegd project van contract, en wat de bestreden sententie niet ontkent:

Overwegende dat naar luid van het middel een begin van bewijs door geschrift of een geschreven bekentenis aan het vereiste van artikel 3 van de op 20 juli 1955 gecoördineerde wetten betreffende het bediendencontract voldoet;

Overwegende dat, zo het bij voormeld artikel bedoeld geschrift niet noodzakelijk aan de vormvereisten van artikel 1325 van het Burgerlijk Wetboek moet beantwoorden, uit de overgelegde geschriften niettemin het akkoord van beide partijen om een proefcontract aan te gaan moet blijken;

Overwegende dat de rechter wettelijk heeft kunnen beslissen dat zulkdanig akkoord niet bleek uit het ontwerp van overeenkomst door verweerder eenzijdig opgesteld en door eiseres niet ondertekend, noch uit enig ander van eiseres uitgaand geschrift;

Dat het middel faalt naar recht;

Om deze redenen,

Verwerpt de voorziening;
Veroordeelt eiseres in de kosten.

HOF VAN CASSATIE.

2e Kamer. — 9 maart 1970.

Voorzitter: M. Louveaux.

Raadshoor-verslaggever: M. De Vreese
Advokaat-generaal: M. Colard.

Strafrecht. — Verduistering van een veroordelingsbulletin door een openbaar ambtenaar.

De door art. 240 van het Strafwetboek beteugelde verduistering is voltooid zodra de ambtenaar de zaak, die hij uit kracht of uit hoofde van zijn bediening onder zich heeft, bedrieglijk aan haar bestemming heeft onttrokken of van de rechte weg heeft afgevoerd, ook al blijft de dader in staat de zaak voor te brengen en ook al brengt hij ze naderhand inderdaad voor.

Parrin G. t./...

Gelet op het bestreden arrest, op 23 juni 1969 door het Hof van beroep te Gent gewezen;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet en 66, 461 en 463 van het Strafwetboek,

doordat het bestreden arrest eiser veroordeelt als dader

wegens het bedrieglijk wegnemen van 40 m2 gebruikte dallen ten nadele van de gemeente Maldegem alleen omdat «het geenszins vaststaat dat de beklagde Parrin van om het even wie de toelating bekam om deze dallen weg te nemen, maar dat uit het onderzoek integendeel gebleken is dat hij ze op bedrieglijke wijze uit het gemeentelijk patrimonium heeft weggenomen en ze zich heeft toegeëigend door ze te doen plaatsen in zijn particuliere autobergplaats»,

terwijl eiser in aanvullende conclusies deed gelden «dat de heer Jules Claeys, ploegbaas van aannemer Dierickx, in een gesprek met de heer Parrin heeft toegegeven dat hij, samen met een andere heer Claeys, autogeleider bij aannemer Dierickx, als getuige opgeroepen doch niet verschenen, de dallen bij de heer Parrin heeft gebracht omdat ze hem waren toegestaan», zodat uit de voormelde verdediging moet afgeleid worden dat de daad van wegneming zelf niet door eiser gesteld werd en dat hij dus hoogstens en eventueel als heler zou kunnen aanzien worden, en het arrest die nauwkeurige feitelijke verklaring van eiser niet tegensprekt en dus evenmin ontzenuwt:

Overwegende dat het arrest, door de in het middel aangehaalde beschouwing, te kennen geeft dat het de in het middel aangehaalde passage van de conclusie van eiser, waarin overigens alleen een bewering van eiser zelf wordt aangevoerd, van de hand wijst;

Dat het arrest meteen op die conclusie een passend antwoord verstrekt;

Dat het middel feitelijke grondslag mist;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 240 van het Strafwetboek en 22, 24 en 26 van de wet van 17 april 1878,

doordat het bestreden arrest eiser veroordeelt wegens de gecorrectionaliseerde misdaad van verduistering van een veroordelingsbulletin gepleegd te Maldegem tussen 30 september 1965 en 13 oktober 1965,

terwijl de openbare vordering uit hoofde van dit beweerd misdrijf verjaard was drie jaar nadat het bedreven werd en dus sedert 13 oktober 1968, en het arrest niet aanstipt door welke daad van onderzoek of van vervolging de verjaring van de openbare vordering gestuit werd in de eerste drie jaren na de 13e oktober 1965 en drie jaren vóór de uitspraak van het arrest:

Overwegende dat het Hof bevoegd is om na te gaan of er in de stukken van de rechtspleging die regelmatig zijn overlegd, een daad voorkomt die een stuitende uitwerking op de verjaring van de strafvordering met zich brengt;

Overwegende dat ten deze uit de stukken blijkt dat de onderzoeksrechter te Gent, op 16 september 1968, hetzij binnen de drie jaar te rekenen van de dag waarop het misdrijf werd gepleegd en minder dan drie jaar vóór de uitspraak van het arrest, zijn collega te Brugge verzocht door de bevoegde bedienenden van de correctionele griffie inlichtingen te doen verstrekken omtrent het achterhouden door eiser van het verduisterde veroordelingsbulletin;

Overwegende dat zulke daad van onderzoek de verjaring stuit;

Overwegende dat, bij gebrek aan conclusie op dit punt, de rechters niet gehouden waren, in de beslissing van veroordeling, de daden van procedure aan te stippen waardoor de verjaring van de strafvordering werd gestuit;

Dat het middel niet kan aangenomen worden;

Over het derde middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 240 van het Strafwetboek,

doordat het bestreden arrest de bedoelde gecorrectionaliseerde misdaad zijnde de verduistering van een

veroordelingsbulletin aanhoudt, omdat dit misdrijf voltooid is zodra het stuk aan zijn bestemming is onttrokken of van de rechte weg is afgevoerd en het later voorbrengen ervan niets afdoet aan het gepleegde misdrijf, zonder te bepalen hoe en wanneer het kwetieus stuk alzo onttrokken of afgevoerd werd, en zonder te antwoorden op de feitelijke verdediging van eiser welke aanvoerde dat «het verzuim dit bulletin over te maken gedurende nauwelijks 13 dagen niet als een «verduistering» te aanzien is, en dat de beklagde dit bulletin op zak en dus in zijn bezit had zodat dit stuk nog bestond en de beklagde nog in de mogelijkheid verkeerde het over te maken aan de politiecommissaris», terwijl het terzake beweerd verduisterde een bepaalde niet-ervangbare zaak is die eiser enkel mogelijks ten onrechte of te langdurig in zijn bezit behouden had, maar die hij wel in staat bleef voor te brengen of af te geven op eerste aanmaning, en terwijl het vaststaat dat eiser die zaak dadelijk na eerste verzoek voorbracht om er de gepaste bestemming aan te geven of om ze op de rechte weg te laten komen:

Overwegende dat, bij gemis aan conclusie op dit punt, het arrest niet gehouden was te bepalen «hoe» het kwetieus veroordelingsbulletin aan zijn bestemming werd onttrokken en van de rechte weg afgevoerd;

Overwegende dat, door te beschouwen «dat het later voorbrengen van het verduisterde, hetgeen ten deze dan nog niet spontaan gebeurde, maar eerst ingevolge een uitdrukkelijk verzoek van de politiecommissaris, niets afdoet aan het gepleegde misdrijf», het arrest een passend antwoord verstrekt op de in het middel aangehaalde conclusie van eiser;

Overwegende dat de door artikel 240 van het Strafwetboek beteugelde verduistering voltooid is van zodra de ambtenaar de zaak die hij uit kracht of uit hoofde van zijn bediening onder zich heeft bedrieglijk aan haar bestemming heeft onttrokken of van de rechte weg heeft afgevoerd ook al blijft de dader in staat de zaak voor te brengen en ook al brengt hij ze naderhand inderdaad voor;

Overwegende dat het middel niet kan aangenomen worden;

Een overwegende dat de substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;
Veroordeelt eiser in de kosten.

NOOT. — Het huidige arrest bevestigt en verduidelijkt de zienswijze van het Hof van Cassatie (Cass., 23 februari 1953, Pas., 1953, I, 478). Het ligt bovendien in de lijn van de rechtspraak die van oudsher in deze richting ging (Luik, 21 juli 1832, Pas., 1832, II 241; Corr. Dinant, 3 augustus 1859, B. jud., XVII, 1987; Corr. Antwerpen, 17 april 1952, J.T., 1952, 383; Gent 1e Kamer, 8 december 1965 R.W. 1057-58, kol 720; Corr. Brussel, 24e Kamer, 14 april 1970, R.W. 1970-71, kol. 137).

Ook de rechtsleer spreekt zich in dezelfde zin uit (J. Nypels, Le code pénal Belge interprété, t. I, art 240, nr. 5; Pand. Belges v° Abus de confiance, nr. 41, 42; R. Dezeure, Misbruik van vertrouwen en verduistering, nr. 682, 683; R.P.D.B., Compl. III, R. Charles, Abus de confiance, nr. 2,3,6).

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

HOF VAN CASSATIE.

2e Kamer. — 28 april 1970.

Voorzitter-verslaggever: M. Louveaux.
Advocaat-generaal: M. Krings.**Wegverkeer. — Bestuurder van voertuig met dubbele bedieningsapparatuur. — Toevertrouwen van voertuig aan personen niet houders van rijbewijs of van leervergunning.**

Zelfs wanneer een motorvoertuig uitgerust is met een dubbele bedieningsapparatuur dient als bestuurder beschouwd te worden hij, die het voertuig effectief en zelfstandig bestuurt en al worden zijn reacties gebeurlijk door een begeleider gecontroleerd.

Wie in dergelijke omstandigheden het voertuig zelfstandig laat besturen door een persoon, die geen leerling is van een erkende rijsschool van het type A en die niet houder is van een rijbewijs of van een leervergunning vertrouwt, met inbreuk op de wet, een motorvoertuig toe aan een persoon, die niet houder is van een rijbewijs of een leervergunning.

Van Hassel P. t/ ...

Gelet op het bestreden arrest, door het Hof van beroep te Brussel op 8 april 1969 gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 2-18 van de wet van 1 augustus 1899 (artikel 8 van de wet van 1 augustus 1963), houdende herziening van de wetgeving en van de reglementen op de politie van het vervoer, 32 van de wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd bij koninklijk besluit van 16 maart 1968, en 97 van de Grondwet;

doordat het bestreden arrest eiser veroordeelt om motorrijtuigen toevertrouwd te hebben aan personen die niet voorzien zijn van een rijbewijs of een leervergunning en het verweer afwijst afgeleid hieruit dat, vermits de wagens waarmede eiser zijn rijlessen gaf voorzien zijn van een dubbele bediening die aan de leraar de mogelijkheid geeft alle door de leerling begane fouten te neutraliseren, de bestuurders van deze wagens niet de volledige beschikking hadden van het toevertrouwde voertuig, op de grond, « dat alvorens deze bestuurders in het bezit konden komen van het door beklaagde beloofd of afgeleverd getuigschrift van 'bewijs van rijvaardigheid', zij natuurlijkerwijze aan hun lesgever het bewijs dienden te kunnen leveren dat zij over de nodige vaardigheid beschikten om zonder bijstand van wie ook, een wagen te besturen, dat kwestieus onderricht juist tot doel had het zelfstandig besturen van een autovoertuig; dat de leerlingen het beoogd bewijs enkel konden leveren door het effectief zelfstandig rijden met een wagen, afgezien ervan of deze één dan wel twee stuurwielen bezit »;

terwijl het bestreden arrest aldus niet op passende wijze, of althans niet overeenkomstig de wet op het aangevoerde verweer antwoordt, nu de omstandigheid dat het door eiser vertrekte onderricht tot doel had het zelfstandig besturen van een autovoertuig, niet impliceert dat een voertuig tot de volledige beschikking van de leerlingen zou zijn gesteld, en nu het van een dubbele bediening voorziene voertuig, waarvan de lesgever het bestuur of de controle behoudt, niet kan worden beschouwd als een aan de leerling toevertrouwd voertuig;

Overwegende dat artikel 1 van de wet van 1 augustus 1963 bepaalt dat, behoudens door de Koning toegestane vrijstellingen, niemand op een openbare weg een motorvoertuig mag besturen tenzij hij houder is van een rijbewijs of van een leervergunning;

Overwegende dat artikel 2, 5°, van het koninklijk besluit van 5 juni 1966 onder meer de leerlingen van een erkende rijsschool van het type A ontslagen heeft van voornoemde verplichting wanneer zij een voertuig besturen dat gebruikt wordt voor het praktisch onderricht in het sturen, met de bijstand van een instructeur;

Overwegende dat het arrest beslist, zonder dienaangaande bestreden te worden, dat eiser rijlessen heeft gegeven aan personen die noch rijbewijs noch leervergunning hadden, zoals vereist door artikel 1 van voormelde wet; dat het arrest, door eiser te veroordelen, impliciet beslist dat het ten deze niet ging om een erkende rijsschool van het type A;

Overwegende dat, zelfs wanneer een motorvoertuig uitgerust is met een dubbele bedieningsapparatuur, als bestuurder dient beschouwd te worden hij die het voertuig effectief en zelfstandig bestuurt al werden zijn reacties gebeurlijk door een begeleider gecontroleerd;

Overwegende dat nu het arrest beslist enerzijds dat de leerlingen die geen leerlingen waren van een erkende rijsschool van het type A niet voorzien waren van een rijbewijs noch van een leervergunning en anderzijds dat zij de wagen zelfstandig hebben bestuurd het hieruit wettelijk heeft afgeleid dat eiser met inbreuk op de wet een motorrijtuig heeft toevertrouwd aan personen die niet voorzien waren van een rijbewijs of een leervergunning;

Overwegende dat door aan te stippen, in antwoord op de conclusie van eiser, dat de leerlingen het bewijs van hun rijvaardigheid aan hun lesgever dienden te leveren door het zelfstandig rijden met een wagen, ongeacht of deze één dan wel twee stuurwielen bezit, het vonnis aan het vormvereiste van artikel 97 van de Grondwet voldaan heeft;

En overwegende dat de substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;
Veroordeelt eiser in de kosten.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL.

10e Kamer. — 26 juni 1970.

Voorzitter: M. Baron de la Vallée Poussin.
Raadsheren: MM. Vroomans en Delva.
Advocaten: Mrs. Carré, Van Cauwelaert en Jacobs.

Aansprakelijkheid Openbare besturen. — Lokale ijzellaag oorzaak van het slippen van een autovoertuig. — Geen toepassing van art. 1384, lid 1 B.W. (gebrek van de zaak). — IJzervorming: lokale ijzellaag. — Externe gevaarsoorzaak, niet inherent aan bouw, aanleg of conceptie van de weg. — Toevallige vreemde oorzaak die de Openbare Besturen van hun aansprakelijkheid ontslaat. — Geen tekortkoming aan de algemene verplichting van voorzichtigheid (art. 1382-1383, decreten 1784-1790). — Regelmatig aangebracht verkeersteken nr. 7, genoegzame veiligheidsmaatregel in het voorliggend geval.

Wanneer een auto-ongeval zich voordoet door het feit dat een wagen glijpt is tengevolge van het voorkomen van een lokale ijzellaag, kan niet beweerd worden dat de Openbare Besturen aansprakelijk zouden zijn op grond van art. 1384.

Het gebrek van de zaak die men onder zijn bewaring heeft komt neer op een onvolmaaktheid waardoor deze zaak niet langer met de haar uiteraard eigen hoedanig-

heden is behept en ongeschikt wordt tot het vervullen van haar normale bestemming.

Ijzelvorming is het gevolg van een atmosferische toestand die het verkeer op een bepaald baanvlak weliswaar in gevaar brengt, maar niettemin een lokale externe gevaarsoorzaak uitmaakt en niet een gebrek dat inherent is aan de rijbaan, qua conceptie, grondstof, aanleg of onderhoud.

Het Openbaar Bestuur kan niet aansprakelijk gesteld worden voor onverhoedse ijzelvorming ter plaatse.

Het Openbaar Bestuur voldoet aan zijn verplichtingen wanneer het met betrekking tot de plaatsgesteldheid adequate veiligheidsmaatregelen getroffen heeft door het regelmatig aanbrengen van het gevaarsteken nr. 7.

N.V. Verzekeringsmaatschappij Zürich, Smets, Decat en Vanderplancken t./ Belgische Staat en gemeente Leerbeek.

Gezien, in regelmatige vorm overgelegd de door de wet vereiste procedurestukken ;

Overwegende dat het hoger beroep, regelmatig naar vorm en tijd, ontvankelijk is ;

Overwegende dat het bestreden vonnis de doeleinden van de door appellanten ingestelde vorderingen en de feitelijke omstandigheden van het verkeersongeval waarbij wijlen Decat Pierre op 6 november 1965 te Leerbeek, steenweg op Ninove, om het leven kwam, nauwkeurig omschrijft ; dat het Hof desaan gaande naar de uiteenzetting van de eerste rechter verwijst ;

Overwegende dat het hoger beroep niet gegrond voorkomt ; dat de eerste rechter de vordering terecht ongegrond heeft verklaard ; dat appellanten het bewijs niet leveren van hun hoofdstelling dat eerste geïntimeerde, Belgische Staat, aansprakelijk is voor het ongeval op grond van artikel 1384, lid 1 Burgerlijk Wetboek, noch van hun subsidiaire stelling gefundeerd op de vermeende schending van artikelen 1382-1383 Burgerlijk Wetboek door beide geïntimeerden en van de Dekreten van 1789 en 1790 door tweede geïntimeerde, gemeente Leerbeek, wegens foutieve tekortkoming aan de algemene verplichting van voorzichtigheid inzake wegenbeleid, ter vrijwaring van de weggebruikers tegen abnormaal verkeersgevaar ;

I. Wat de toepassing van artikel 1384 - lid 1 betreft.

Overwegende dat de voorhanden zijnde gegevens, in strijd met wat appellanten aanvoeren, niet de overtuiging wettigen dat de rijbaan op de plaats van het ongeval is aangetast door een gebrek dat zou bestaan in een abnormale toestand die een onvoorzienbaar risico inhoudt en haar ongeschikt maakt voor het publiek verkeer ; dat appellanten vruchteloos steun zoeken voor hun thesis in de specifieke plaatsgesteldheid zoals zij die menen te mogen afleiden uit de vaststellingen van de verbalisanten in P.V. nr. 485 van Rijkswachtsbrigade Kester ;

dat hun alarmerende beschouwingen over het gevaar dat wordt toegeschreven aan de onoverzichtelijke bocht, tussen twee zogenoemd steile, zon-afschermende bermen, met het daaraan verbonden ijzel-risico, een vertekend beeld oproepen van de werkelijke toestand, zoals die met inachtneming van alle beoordelingsfactoren moet worden beschouwd ;

Overwegende dat de verbalisanten — in voormeld P.V. nr. 485 — zich beperken tot de vaststelling dat de rijbaan aldaar in goede staat verkeert, dat zij er een scherpe en onoverzichtelijke bocht vertoont, in een uitholling, met een helling van ongeveer 6% en « een zekere inclinatie over de breedte » ; dat een gelijkaardige beschrijving van de lokale baantoestand voorkomt in het P.V. nr. 3191 van de rijkswacht Halle ; dat het door appellanten voorge-

bracht fotomateriaal geen configuratie aan het licht brengt die een abnormaal verkeersgevaar uitmaakt ; dat de bocht niet opvallend scherp aandoet en tussen licht afhellende bermen met ontloverd struweel loopt ; dat deze door middel van verkeerstekken nr. 7 tijdig geseinde bocht (zie 2de vervolg P.V. nr. 3191 Rw. Hallen en foto 2) blijkbaar niet van aard is om de vooruitzichten van een normaal opletend automobilist te verschalken ;

dat de verbalisanten in P.V. nr. 485 Rw. Kester hun zienswijze aldus nuanceren dat de baan, naar hun oordeel, bijzonder gevaarlijk « kan » genoemd worden « wanneer » er, eensdeels, ijzelvorming ontstaat en, anderdeels, de weggebruiker zijn snelheid niet regelt in functie van de plaatsgesteldheid, wat verlies over stuurcontrole of slipgevaar met zich kan brengen ;

Overwegende dat appellanten eveneens ten onrechte steun zoeken in art. 1384 - lid 1 Burgerlijk Wetboek, waar zij, o.m. aanleunend bij het getuigenis van vrachtovervoerder Depuydt, de tegenligger met wiens voertuig Decat Pierre in aanrijding kwam, het ongeval toeschrijven aan het slippen van laatstgenoemde over een lokale ijzellaag ; dat ijzelvorming inderdaad het gevolg van een atmosferische toestand is, welke het verkeer op het bewuste baanvak weliswaar in gevaar brengt, maar niettemin een louter externe gevaarsoorzaak uitmaakt en niet een gebrek dat inherent is aan de rijbaan zelf, qua conceptie, grondstof, aanleg of onderhoud ;

dat het gebrek van de zaak die men onder zijn bewaring heeft neerkomt op een onvolmaaktheid, waardoor deze niet langer met de haar uiteraard eigen hoedanigheden is behept en ongeschikt wordt tot het vervullen van haar normale bestemming ; dat appellanten dus verkeerdelijk het ijzelgevaar vastknopen aan de plaatselijke factoren, welke zij — eveneens ten onrechte — als een gebrek van de verkeersweg bestempelen ;

Overwegende dat het argument ontleend aan het abnormaal karakter van het ijzelgevaar daarom evenmin steekhoudend is ; dat het ijzelgevaar in casu uitsluitend in de onvoorzienbaarheid van de weersgesteldheid schuilt ; dat, zoals eerste geïntimeerde terecht opwerpt, dezelfde onvoorzienbaarheid geldt voor de overheid die, door het intreden van deze toevallige vreemde oorzaak, van haar aansprakelijkheid ontslagen moeten worden geacht ;

dat, eensdeels, niets ter zake het besluit rechtvaardigt dat de kwetsieuzen ijzelvlek voor de weggebruikers een abnormaal gevaar heeft geboden ; dat integendeel, gelet op de frekwentie van het verkeer op de bedoelde rijksweg Halle - Ninove, op 4 november 1965 (brief Bestuur der Wegen van 19.1.1970) — dus rond hetzelfde tijdstip — mag worden aangenomen dat op 6.11.1965, vóór 10,30 uur — ogenblik van het ongeval — tientallen autovoertuigen de bewuste bocht ongehinderd zijn doorgereden ;

dat, anderdeels, geïntimeerde Belgische Staat niet aansprakelijk is voor de onverhoedse ijzelvorming ter plaatse, waarvan hij, spijt normale waakzaamheid, niet tijdig kon worden in kennis gesteld ; dat deze verklaring hoogst waarschijnlijk met de werkelijkheid overeenstemt, blijkens de brief van 11 mei 1966, waarbij de Directeur van het Koninklijk Weerkundig Instituut te Ukkel aan de raadsman van appellanten berichtte : « Aucun observateur de la région ne nous a mentionné du verglas aux date et heure précitées (6 novembre 1965, 10 u.) » ;

II. Wat de tekortkoming aan de algemene verplichting van voorzichtigheid betreft.

Overwegende dat appellanten evenmin naar eis van recht hun subsidiaire stelling motiveren, aan de hand van het aansprakelijkheidskriterium van artikelen 1382-1383 Burgerlijk Wetboek en van de Dekreten van 14 december 1789 en 16-24 augustus 1790 ; dat, in strijd met wat zij voor-

houden, de bestaande gegevens geen tekortkoming aan de door deze wetsbepalingen opgelegde veiligheidsverplichting in hoofde van geïntimeerden openbaren ;

dat uit bovengaande beschouwingen genoegzaam blijkt dat geïntimeerden geen enkel verwijt treft in verband met de op hen rustende resultaatsverplichting tot vrijwaring van de weggebruikers tegen abnormaal verkeersgevaar, noch op het stuk van conceptie en aanleg van de kwesieuze baanbocht, noch wegens instandhouding van de bestaande configuratie, noch wegens uitblijven van speciale wegbedekking, van bestrooiingsmaatregelen tegen slipgevaar of van doelmatige signalisatie, noch wegens verzuim van welkdanige andere voorzorgsmiddelen ;

Overwegende dat de overheid een met betrekking tot de plaatsgesteldheid adekwate veiligheidsmaatregel getroffen heeft door het regelmatig aanbrengen van het verkeerssteken nr. 7, dat de normaal vooruitziende weggebruikers waarschuwde tegen het gevaar van elk onverantwoord of te snel naderen en inrijden van de bocht ;

Overwegende dat de verwijzing naar de twee ongevallen, die respectievelijk op 29.10.1961 en 2.5.1965 ter hoogte van de litigieuze bocht hebben plaats gegrepen, niet dienend ter zake is ; dat geen van deze beide ongevallen de vergelijking kan doorstaan met dat waarbij wijlen Decat Pierre op 6.11.1965 het leven inschoot ; dat beide voormelde ongevallen gebeurden bij het uitrijden van de bocht, terwijl de botsing van Decat zich blijkbaar bij het inrijden ervan heeft voorgedaan ; dat ijzervorming bij geen van diezelfde twee ongevallen enige rol heeft gespeeld ;

dat gelet op de verkeersdrukke over de bedoelde rijksweg en mede op de omstandigheid dat voor het eerst op 6 november 1965 een ongeval door ijzervorming in de kritische bocht werd veroorzaakt, hier bezwaarlijk kan spraak zijn van een abnormaal gevaar dat de aansprakelijkheid van geïntimeerden in het gedrang brengt ;

Overwegende dat derhalve noch in hoofde van de Belgische Staat, eerste geïntimeerde, op grond van art. 1382-1383 Burgerlijk Wetboek, noch in hoofde van de Gemeente Leerbeek, tweede geïntimeerde, krachtens art. 1382-1383 Burgerlijk Wetboek en Dekreten van 1789-1790, enige fout in noodzakelijk kausaal verband met het ongeval bewezen voorkomt ;

dat er geen aanleiding bestaat tot verder onderzoek naar de fout van het slachtoffer Decat Pierre, vermits geïntimeerden enkel als verweerders en niet als aanleggers op tegeneis in de zaak betrokken zijn ; dat het bewijs van deze fout hun dus niet ten laste valt ;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935 ;

Ontvangt het hoger beroep ;

Verklaart dit hoger beroep ongegrond ;

Wijst appellanten ervan af ;

Bevestigt het bestreden vonnis ;

Verwijst appellanten, elk voor 1/4, in de kosten van hoger beroep, vereffend in 't geheel voor appellanten op 8.135 fr., voor iedere geïntimeerde op 4.000 fr., op de dag van het arrest.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

HOF VAN BEROEP TE GENT

5e Kamer. — 30 juni 1970.

Voorzitter : M. E. Verougstraete.

Raadsheren : MM. De Witte en Van Bever.

Openbaar Ministerie : M. Versée.

Advocaat : Mr. Van Ooteghem.

Rechtspleging in handelszaken. — Rechtsplegingsvergoeding. — Curator van faillissement. — Heeft geen recht op rechtsplegingsvergoeding.

De advocaat die curator is van een faillissement kan geen aanspraak maken op rechtsplegingsvergoeding. Al treedt hij in een proces op als advocaat, is hij in de zaak partij en geen raadsman van een partij.

W. De Graeve q.q. t./ Oy Blomberg Service.

Ontvankelijkheid....

De grond....

Rechtsplegingsvergoeding :

Appellant voelt zich gegriefd door de beschikking van de eerste rechter die geen rechtsplegingsvergoeding toewijsbaar achtte ten voordele van appellant.

Appellant stelt dat hij zelf advocaat is en dat de rechtsplegingsvergoeding behoort tot de invorderbare kosten, die ten laste van de verliezende partij moeten gelegd worden.

Dit is juist maar gaat voorbij aan het motief waarom de eerste rechter met reden de rechtsplegingsvergoeding niet heeft toegekend, Art. 1 van het K.B. van 12-9-1969 is immers duidelijk en formeel : « Die vergoedingen worden begroot voor elke aanleg en ten opzichte van elke partij die door een advocaat bijgestaan wordt ». De curator, welke anders ook zijn gewone hoedanigheid in een proces moge zijn, is in deze zaak partij en geen raadsman van een partij.

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935 ;

Gehoord in openbare terechtzitting de heer advocaat-generaal Versée in zijn overeenkomstig advies ;

Verklaart het hoger beroep ontvankelijk doch ongegrond ;

Bevestigt het bestreden vonnis in al zijn beschikkingen.

Kosten van de instantie lastens appellant.

Begroting van de kosten van de geïntimeerde : 2.000 fr. rechtsplegingsvergoeding.

NOOT. — Dit arrest bevestigt een vonnis der Rechtbank van Koophandel te Oostende, hieronder eveneens opgenomen.

Aangaande de vraag te weten of een advocaat, curator van een faillissement, die vóór de rechtbank, in hoedanigheid van advocaat, materiële handelingen verricht, kan aanspraak maken op de rechtsplegingsvergoeding, heeft het Hof van beroep te Luik een tegenovergesteld standpunt ingenomen.

In zijn arrest van 20 januari 1970 (in zake de Borman t./ Le Boulengé), drukt de 3e Kamer van het Hof te Luik zich uit als volgt :

Attendu que l'appellant conteste la recevabilité de l'état de dépens déposé par l'intimé comprenant exclusivement l'indemnité de procédure de 2.000 francs établie par l'article 1022 du code judiciaire et l'A.R. du 12-9-1969, au motif que les frais et honoraires des curateurs de faillite sont

taxés exclusivement par le tribunal de commerce, et que l'indemnité de procédure ne peut être allouée à l'intimé que s'il s'était fait représenter par un avocat :

Attendu que ce soutènement ne peut être admis ;

Attendu, en effet, que l'indemnité de procédure instaurée par l'A.R. du 12-9-1969 ne constitue pas des honoraires du curateur, dont le règlement est laissé à l'appréciation du tribunal de commerce aux termes de l'article 461 du code de commerce, mais est comprise dans les dépens par l'article 1018, 6°, du code judiciaire, et doit, en conséquence, être mise à charge, même d'office, de la partie qui succombe (art. 1017 du code judiciaire) et liquidée dans le dispositif du jugement (art. 1021 du C.J.) ;

Attendu que rien ne s'oppose, par ailleurs, à ce qu'un avocat, désigné comme curateur de faillite, représente lui-même la masse des créanciers en justice, et que cette pratique courante est même profitable à celle-ci, puisqu'elle est de nature à réduire les frais à supporter par elle ;

Appellant wordt tot het betalen van de rechtsplegingsvergoeding veroordeeld.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE OOSTENDE

1e Kamer. — 5 maart 1970.

Voorzitter : M. Deswaef.

Referendaris : M. Six.

Advocaat : Mr. Van Ooteghem.

Rechtspleging in handelszaken. — Rechtsplegingsvergoeding. — Curator van faillissement. — Is niet gerechtigd aanspraak te maken op de rechtsplegingsvergoeding.

De advocaat, curator van een faillissement, die optreedt in een proces aangaande dit faillissement is niet gerechtigd aanspraak te maken op de rechtsplegingsvergoeding.

Mr. De Graeve q.q. t./ Oy Blomberg Service.

Overwegende dat de eiseres oorspronkelijk een schuldvordering van 63.153 frank heeft ingediend in het gewoon passief der faling p.v.b.a. Rederij Belgian Coasting en deze schuldvordering als dusdanig werd aanvaard ;

Nu vordert zij de aanvaarding in het bevoorrecht passief op basis van art. 23, boek II, titel 1, van het Wetboek van koophandel ;

De curator is akkoord dat de vordering werkelijk bevoorrecht is, dat het voorrecht ook niet is verjaard, doch hij acht de vraag toch ongegrond omdat het schip waarop het voorrecht gevestigd was, vrijwillig werd vervreemd met vervulling van de formaliteiten voorzien in art. 38 van de wet op de Zeevaart en dat daarenboven de verkoopprijs werd verdeeld ;

Overwegende dat spijts de vrijwillige vervreemding van het schip, het recht van voorrang van de schuldeiser blijft bestaan op de verkoopprijs, zolang deze niet is betaald of verdeeld ;

Overwegende dat de verdeling van een deel van de verkoopprijs aan zekere schuldeisers, bevoorrecht op het schip, heeft plaats gehad door machtiging tot uitbetaling gegeven door de rechter-commissaris op 23 januari 1970 ;

Dat een ander deel van de verkoopprijs nog niet verdeeld is en nl. op de deposito- en consignatiekas berust ; dat aldus nog een niet verdeeld bedrag van 124.040 fr. en 313.950 fr. voorhanden is ;

Dat ingevolge art. 38 van de wet op de scheepvaart, eiseres haar recht op voorrang behoudt op dit deel van de niet-verdeelde verkoopprijs ;

Overwegende dat eiseres dient te worden veroordeeld tot de kosten, daar zij laattijdig haar vordering instelde ;

dienaangaande vraagt de curator de toekenning van de rechtsplegingsvergoeding te zijnen voordele ;

Overwegende dat de vergoeding, ingevolge art. 1, K.B. van 12 september 1969, wordt toegekend aan elke partij die door een advocaat wordt bijgestaan ;

Hier is de curator zelf partij en is niet bijgestaan door een advocaat ;

De curatele van faillissementen zelf blijft vreemd aan de specifieke opdracht van de advocaat (Cloquet : Faillite et Concordat, nr. 1.646) ; dienvolgens is aan de massa, vertegenwoordigd door een curator, die ook advocaat is, geen rechtsplegingsvergoeding verschuldigd ;

Om deze redenen,

De rechtbank, statuerende op tegenspraak ; gelet op artikel 2 uit de taalwet van de 15 juni 1935 ; alle meerdere middelen en besluiten vanwege de partijen als ongegrond van de hand wijzende ; gehoord het verslag van de rechter-commissaris, mijnheer Deswaef Willy, voorzitter van de rechtbank ;

Aanvaardt de eiseres in het bevoorrecht passief van de faling der p.v.b.a. Rederij Belgian Coasting, en nl. op het schip « Ostendia », voor 63.154 frank ;

Legt de eventuele kosten ten laste van eiseres, en zegt dat verweerder q.q. niet gerechtigd is op rechtsplegingsvergoeding ;

Begroot de rechtsplegingsvergoeding voor de eiseres op 1.500 frank ;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad niettegenstaande voorziening en zonder borg.

NECROLOGIE

Prof. Egied I. STRUBBE

Met grote verslagenheid is in de Vlaamse rechtswereld het overlijden vernomen, te Brugge op 7 november jl., van prof. Egied I. Strubbe, emeritus hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Gent.

Met hem is ons een geleerde ontvallen van ontzaglijk formaat, één van de beste rechtshistorici van de Nederlanden, een wetenschapsmens die een aanzienlijk oeuvre nalaat, iemand die zich gedurende gans zijn leven heeft ingespannen om de Vlaamse wetenschap op internationaal peil te brengen.

Spoedig bleek het dat zijn taak als jurist, verder reikte dan de dagelijkse rechtspraktijk en weldra verschenen van zijn hand verschillende wetenschappelijke artikelen betreffende rechtsproblemen, o.a. in het Rechtskundig Tijdschrift voor België.

In 1935 werd hij aangesteld als docent aan de faculteit van wijsbegeerte en letteren der Universiteit te Gent. Hij heeft zich van dan af ingespannen om onderwijs te verstrekken van een bijzondere kwaliteit, dat hem de eerbiedige aanhankelijkheid verzekerde van de beste zijner studenten en dat in grote mate heeft bijgedragen tot de faam van de Gentse historische school.

De rechtsgeschiedenis was het vak dat hij met voorliefde beoefende. Reeds in 1941 publiceerde hij beknopte studiën over oud-vlaamse juristen zoals De Damhouder en Stockmans en werkte hij een voorstel uit tot de « samenstelling van een historisch woordenboek der Nederlandse rechtstaal ». Voor de studie der geschiedenis verschafte hij voortreffelijke werkinstrumenten. Zo schreef hij een merkwaardige « Inleiding tot de historische kritiek » (1954) alsook een leerboek « Grondbegrippen van de paleografie der Middeleeuwen », dat verschillende uitgaven kende (1961).

Hij werkte mede aan de « Algemene geschiedenis der

Nederlanden» en verzorgde in het vierde deel, samen met prof. J. Craeybeckx het hoofdstuk betreffende de staatsinrichting en het krijgswezen in de 16e eeuw.

In 1942 gaf hij zijn groot werk uit over «Egidius Van Breedene, grafelijk ambtenaar en stichter van de abdij van Spermalie», waarin een grondige studie ontwikkeld wordt van het grafelijk bestuur in de 13e eeuw alsmede van het beheer van een cistercienser abdij. Dit werk werd uitgegeven in de reeks der faculteit van wijsbegeerte en letteren van de Universiteit te Gent. Het was een uiterst origineel boek dat blijk gaf van diepgaande opzoekingen en waarmede Egied Strubbe dadelijk een zeer vooraanstaande plaats innam tussen de rechtshistorici. Dit groot werk werd gevolgd door talrijke kleinere geschriften waarvan ik enkel vermeld «De wording van De Flou's woordenboek der toponymie» (1948), in het huldealbum aan professor Baur; «Onderwijs in de paleografie te Brugge in de 19e eeuw», (1948), in de Miscellanea J. Gessler, en «Fragment van een grafelijke rekening van Vlaanderen in 1140», uitgegeven in de verhandelingen van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen.

De belangstelling van Prof. Strubbe is bijzonder gericht geweest op de oude costuimboeken. In 1951 schreef hij in het huldealbum aan Jan Lindemans een studie over «Willem van den Mortre, Brabants costumier (1265-1340)». In 1952 gaf hij in het Recueil des Anciennes coutumes de la Belgique een zeer belangrijk werk uit van «Willem van der Tanerijen: Boec van der loopender practijken der raidcameren van Brabant», in twee delen, dat een model was van nauwgezette en zorgvuldige uitgave en waardoor een belangrijk doch vergeten rechtsboek in het helle licht werd geplaatst. Enkele tijd nadien verzorgde hij samen met P. De Simpel, in de bekende reeks «Coutumes des pays et comté de Flandre», de «Coutumes de la ville et Chatellenie de Warneton».

Al deze uitgaven van oude rechtsboeken en geschriften gebeurden met de meest nauwkeurige zorg, met een haast pijnlijke acribie, opdat de hoogst mogelijke wetenschappelijke zekerheid zou bereikt worden. Niemand heeft zich meer moeite gegeven dan Prof. Egied Strubbe om op de uitgaven van rechtsboeken de stempel te drukken van de volstreekte volmaaktheid.

Hij publiceerde nog, samen met Prof. Leon Voet, in 1960, «De chronologie van de Middeleeuwen en de moderne tijden in de Nederlanden», een werk waaraan ook oneindige zorg en geduld diende besteed te worden, dat jaren inspanning heeft gevraagd van de auteurs, doch dat voor onze historici een onschatbaar hulpmiddel is geworden.

In de laatste jaren zagen nog verschillende fac-simile uitgaven van oude rechtsboeken het licht, waarvan wij vermelden, in het jaar 1968, het «Liber Floridus» van Kannunik Lambertus van Saint-Omer en de bekende «Practijcke civile» van Filips Wielant, volgens de Antwerpse uitgave van 1573.

Ondertussen verschenen nog allerlei opstellen en studies gewijd aan zeer speciale onderwerpen zoals «Een halve eeuw uitgaven van oorlogsdagboeken uit de 1e Wereldoorlog» (1964); «Van de eerste naar de tweede omwalling van Brugge» (1965) en zovele andere, zoals voortreffelijke levensschetsen, o.a. van Prof. Karel De Flou en van archivaris Frans Blockmans. De studiën die hij deed verschijnen in buitenlandse tijdschriften gaven hem weldra een internationale bekendheid.

Prof. Strubbe heeft steeds zeer intens de noodzakelijkheid gevoeld op het gebied van de geschiedenis en vooral van de rechtshistorie, innig samen te werken met de Noord-Nederlandse geleerden. Wanneer na de 2e Wereldoorlog het «Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis» werd uitgegeven door een gemeenschappelijke Noord- en Zuidnederlandse redactie, werd hij lid hiervan en heeft hij zich voortdurend beijverd om aan dit zo belangrijk tijd-

schrift een zeer hoge standing te geven. Hij schreef er meerdere opstellen in en in het laatste nummer, dat verscheen enkele weken voor zijn overlijden, vinden we nog van zijn hand een uitvoerige studie over Joos de Damhouder als criminalist (1970).

Wanneer in 1968 het 50-jarig bestaan gevierd werd van dit Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis sprak Prof. Strubbe een belangrijke rede uit. «Vijftig jaar Rechtsgeschiedenis» waarin hij het belang deed uitschijnen van de beoefening van dit vak. Deze rede zal een model blijven van zakelijke wetenschappelijke welsprekendheid.

De uitzonderlijke verdiensten van Prof. Strubbe werden zowel in Nederland als in België ten volle erkend. Hij was sedert 1946 werkend lid van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België en heeft in de schoot van dit corps een zeer grote en bijzonder stimulerende activiteit ontwikkeld. In Nederland werd hij benoemd tot doctor honoris causa der Universiteit te Leiden. Hij was groot-officier in de Leopoldsorde en in de Kroonorde.

Nog maar 3 jaar geleden werd hij toegelaten tot het emeritaat als professor aan de Rijksuniversiteit te Gent, en er opende zich voor hem nog een vruchtbare periode om, met onafgebroken ijver, zijn wetenschappelijke arbeid te kunnen doorzetten. Er werd nog zoveel van hem verwacht. Hij had samen met zijn Nederlandse collega, Prof. J. Th. De Smidt en met een stel jongere geleerden uit Noord en Zuid de grondige bewerking aangevat van het onoverzienbaar, doch zo belangrijk archief van de Grote Raad van Mechelen en het eerste deel van de «Chronologische lijsten van de geëxtendeerde Sententiën en Procesbundels», dat ging over de jaren 1465 tot 1504, was reeds verschenen. Voor dit grote werk zou zijn leiding en zijn begeesterende aanmoediging zo onontbeerlijk geweest zijn.

Hij was een vriend van het Rechtskundig Weekblad en bezorgde ons meerdere bijdragen, waarvan ik vooral zou willen in herinnering brengen zijn studie die verscheen in het Jubileumnummer uitgegeven ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van ons weekblad, over «de eerste vertalingen van het Burgerlijk Wetboek en de Nederlandse rechtstaal» (1965).

Nu heeft hij ons verlaten..

Onze Vlaamse wetenschap zal geen beroep meer kunnen doen op zijn uitgebreide geleerdheid en zijn onbeperkte werkkraft; wij zullen de uitmuntende collega en de hartelijke vriend, met de energieke kop, de goede trouwe ogen en de eeuwige pijp in de mond, niet meer ontmoeten en wij zullen hem zeer erg missen.

Maar al wie in Vlaanderen en in heel het Nederlands taalgebied, belangstelling heeft voor de rechtsgeschiedenis, zal door zijn voorbeeld gesterkt worden, en zal in het oeuvre dat hij ons heeft nagelaten, een model vinden van hoogstaand en nauwgezet wetenschappelijk werk dat ons cultureel patrimonium ten zeerste heeft verrijkt.

Het «Rechtskundig Weekblad» biedt aan zijn beproefde familie zijn diepgevoelde deelneming aan in haar rouw.

René Victor

BOEKAANKONDIGING

Alfabetische lijst van de gemeenten

met de gerechtelijke kantons en de zetel van de Rechtbank van Eerste Aanleg in Burgerlijke Zaken, Arbeidsrechtbank en Rechtbank van Koophandel. — Samengesteld door A. Brackeva, gerechtsdeurwaarder, en H. Cordon, kandidaat gerechtsdeurwaarder, te Antwerpen.

Practisch zal de nieuwe instelling van de gerechtelijke kantons zoals ze voorzien is door het Gerechtelijk Wetboek, heel wat moeilijkheden medebrengen en de wens werd door

velen geuit, dat er een zakelijke alfabetische lijst zou worden uitgegeven waarin voor elke gemeente het gerechtelijk kanton, en de zetel der Rechtbank van Eerste Aanleg, van de Arbeidsrechtbank en van de Rechtbank van Koophandel zou aangeduid zijn.

Inderdaad, de zetels van deze 3 laatste rechtbanken zijn soms zeer verschillende en het is niet eenvoudig om dadelijk te weten bij welke rechtbank men terecht moet.

De heer A. Brackeva, gerechtsdeurwaarder te Antwerpen, bijgestaan door de heer H. Cordon, kandidaat gerechtsdeurwaarder, heeft thans een alfabetische lijst uitgegeven van al de gemeenten van het land waarin men onmiddellijk kan vinden van welk Vrederecht of van

welke van de 3 rechtbanken deze gemeenten afhangen en waar een zaak dient aanhangig gemaakt.

Deze uitgave zal niet enkel aan de gerechtsdeurwaarders doch ook aan de advocaten en de notarissen onschatbare diensten bewijzen, veel vergissingen verhinderen en veel tijd doen besparen.

Wij kunnen dan ook dit boekje ten zeerste aanbevelen aan allen die in de rechtspraktijk staan en wij zijn de auteurs dank verschuldigd voor de dienst die zij ons hebben bewezen.

Het boekje kan bekomen worden mits storting van 115 fr. op p.c.r. 4023.05 van Gerechtsdeurwaarder Alf. Brackeva, Vrijheidstraat 33, 2000 Antwerpen.

INGEZONDEN BIJDRAGE

VREEDZAME REGELING VAN GESCHILLEN NAAR HET UNO - CHARTER

Enkele Constitutionele Problemen

Vanwege de Heer Raymond Vanrusselt, licentiaat in diplomatieke wetenschappen en licentiaat in Europees recht, ontvingen wij uit Hasselt het hieronderstaand schrijven, met de erbijgevoegde nota, die wij gaarne publiceren :

Hierbij ingesloten moge ik U enkele opmerkingen en aanvullingen toezenden i.v.m. het artikel van de heer A. Beirlaen — «Vreedzame regeling van geschillen naar het U.N.O.-Charter. Enkele constitutionele problemen» verschenen in Uw weekblad nr. 39, dd. 7 juni 1970.

Ik laat het aan Uw oordeel over een passend gevolg te geven aan deze nota's.

Wil aanvaarden, enz.

* * *

1. Als algemene opmerking meen ik te mogen voorstellen dat het wenselijker ware het probleem te benaderen volgens de verschillende mogelijke procedures voor de regeling van geschillen, eerder dan vast te houden aan de volgorde van de artikels van het Handvest. Men mag zeggen dat de volgorde van de verschillende artikels niet steeds even gelukkig is.

Soms wordt het Handvest geïnterpreteerd als zou er slechts één procedure zijn met verschillende stadia (1). Deze interpretatie is echter niet in overeenstemming met de tekst van het Handvest. Het bestaan van één enkele procedure zou slechts mogelijk zijn indien het Handvest een chronologische volgorde zou vaststellen (2), wat echter niet het geval is (3).

Men kan de volgende procedure-indeling voorstellen :

A. Procedure door de partijen zelf ingesteld

- a) Artikel 33, lid 1
- b) Artikel 37
- c) Artikel 38

B. Procedure ingesteld bij de V.R.

- a) Op initiatief van de V.R. zelf
 - Artikel 34
 - Artikel 33, lid 2
 - Artikel 36
- b) Op initiatief van leden of niet-leden
- c) Op initiatief van de A.V.
- d) Op initiatief van de secretaris-generaal.

2. Op het probleem opgeroepen door de heer Beirlaen i.v.m. het feit of de V.R. zonder dat de partijen het hebben gevraagd een onderzoek kan instellen, meen ik dat bevestigend mag geantwoord worden. Dit artikel vormt het begin van de procedure voor de vreedzame regeling van

geschillen op initiatief van de V.R. zelf. Artikel 34 geeft aan de Raad de bevoegdheid om een bestaand geschil of toestand te onderzoeken ten einde vast te stellen of de internationale vrede en veiligheid in gevaar worden gebracht. Alleen in deze laatste bepaling ligt de begrenzing van artikel 34. Het is slechts een onderzoek om een antwoord te vinden op een bepaalde vraag (4). Deze laatste beperking geeft m.i. ook een antwoord op de andere vraag van de steller van het artikel, nl. wanneer de partijen overeenstemming hebben bereikt over een bepaald geschil, zal deze geen gevaar meer vormen voor de vrede en veiligheid zodat er voor de V.R. geen aanleiding meer bestaat om de betrokken zaak te onderzoeken.

3. De instelling van een onderzoekscommissie volgens artikel 29 is een procedurezaak en kan dus niet getroffen worden door het vetorecht van een der permanente leden van de V.R. De beslissing om aan dit hulporgaan de bevoegdheid tot onderzoek te verlenen is geen procedurezaak en kan dus wel door een veto getroffen worden (5). Nu echter is in dit geval een veto al eens verbroken geworden, nl. bij de behandeling van de klacht van Laos tegen Noord-Vietnam. Het ging juist om de vraag of de commissie van onderzoek, die men wilde instellen, al dan niet als een hulporgaan van de Raad kon worden beschouwd. Indien dat het geval was, zou het hier om een procedurevraag gaan. Was die commissie geen hulporgaan dan ging het om een substantiële kwestie die door een veto kon worden getroffen. Terwijl de meerderheid van de Raad het eerste standpunt verdedigde hield de U.S.S.R. vast aan het substantiële karakter van het voorstel. Om te voorkomen dat de meerderheid haar wil zou opdringen aan een der permanente leden van de Raad, vroeg de Sowjet-afgevaardigde een prealabele stemming aan over dit punt. De uitslag van deze stemming was 10 stemmen voor en 1 tegen. Daar deze stem van een der permanente leden was scheen daarmee het voorstel van de baan. In de interpretatieve verklaring der «Sponsoring Powers» was immers verklaard dat de prealabele vraag of een kwestie bij uitzondering niet aan het vetorecht zal zijn onderworpen, zelf een substantiële vraag is. Tot grote verrassing van de Sowjet-afgevaardigde kondigde de voorzitter aan dat het hier om een procedurekwestie ging en ondanks de protesten van de U.S.S.R. kwam de commissie van onderzoek tot stand (6).

4. Wat het derde probleem betreft is mijn standpunt dat

de leden dit onderzoek moeten toelaten daar zij volgens artikel 25 verplicht zijn de beslissingen van de V.R. die in overeenstemming zijn met het Handvest uit te voeren. Vooral van de U.S.S.R. is hiertegen verzet gerezen. Maar wanneer de V.R. wil oordelen of een bepaald geschil of toestand de vrede in gevaar brengen, dan moet hij teneinde zijn taak te kunnen vervullen beslissen tot een onderzoek over te gaan. Dit is een zelfstandige beslissing die gebeurt op initiatief van de V.R. zelf.

5. Wat artikel 35, lid 1 betreft meen ik dat de inschrijving op de dagorde moet voldoen aan zekere voorwaarden. Het brengen van een geschil voor de V.R. heeft tot doel dat deze het geschil zou onderzoeken volgens artikel 34 om vast te stellen of er een bedreiging is van de vrede. Vervolgens kan de raad aanbevelingen verstrekken volgens artikel 33, lid 2 of artikel 36. Dus artikel 35 geeft op initiatief van de leden of niet-lidstaten de Raad de gelegenheid een « ex officio » procedure te beginnen. De V.R. is dan eigenlijk slechts bevoegd om aanbevelingen te verstrekken, dus zich in te laten met der egeing van het Ge-Raad zich ook bevoegd aanbevelingen ten gronde te verstrekken, dus zich in te laten met de regeling van het geschil zelf. Normaal kan de Raad dit eigenlijk maar in zijn aanbevelingen volgens artikel 37, lid 2 en artikel 38. De basis voor de uitbreiding van deze bevoegdheid moet men zoeken in artikel 24 waarbij de Raad de primaire verantwoordelijkheid krijgt voor de handhaving van de vrede en veiligheid (7). Maar of dit in overeenstemming zou zijn met de regeling voorzien in hoofdstuk VI van het Handvest kan men betwijfelen (8).

6. De stelling van de auteur dat de partijen eerst artikel 33, lid 1 moeten hebben toegepast vooraleer de V.R. in het kader van Artikel 36, lid 1 procedures of methodes kan aanbevelen, kan ik niet bijtreden. De term « at any stage » moet m.i. begrepen worden in deze zin dat hier niet meer de verplichting bestaat, zoals voor artikel 37 dat zegt dat de partijen betrokken bij het geschil eerst zelf een oplossing moeten zoeken. De Raad kan dadelijk overgaan tot het verstrekken van aanbevelingen, maar het tweede lid van het artikel maakt alleen maar duidelijk dat de Raad in zijn aanbevelingen rekening zal houden met wat de partijen reeds gedaan hebben om tot een oplossing van het conflict te komen. Volgens mijn inzicht moet men artikel 36 beschouwen als de mogelijkheid voor de V.R. om een ultieme poging te doen opdat het geschil nog op vreedzame wijze door de partijen zou worden geregeld. Het zijn slechts aanbevelingen welke de Raad doet die niet bindend zijn voor de partijen. De Raad zal procedures aanduiden welke de partijen kunnen aanwenden om hun geschil te regelen, maar de Raad doet over het geschil zelf geen uitspraak. Het zou wel eigenaardig zijn dat men de partijen, die na artikel 33 te hebben toegepast en zich nu tot de Raad wenden, gaat aanbevelen de procedures te gebruiken opgesomd in artikel 33, lid 1 (9).

7. Wanneer de Raad aanbevelingen verstrekt volgens artikel 33, lid 2 zal hij zich ook grondig inlaten met de grond van het geschil zelf. De V.R. heeft dan de taak van bemiddelaar en beschikt over zeer ruime bevoegdheden. De Raad kan de richtlijnen verstrekken welke hij gepast acht om tot een oplossing van het geschil te komen (10). De Raad gedraagt zich vrij in de keuze van zijn aanbevelingen, soms bevatten zij zowel « procedures of settlement » of « terms of settlement » (11). Wel dient erop gewezen te worden dat men artikel 37, lid 2 onafhankelijk is gaan toepassen van artikel 37, lid 1. Deze gedachtengang was echter reeds op de conferentie van San Francisco tot uiting gekomen (12).

8. De bewering van de auteur dat de V.R. in tegenstelling met de A.V. slechts bevoegd is om op te treden wan-

neer het gaat om geschillen die de internationale vrede en veiligheid in gevaar brengen is te algemeen. Ook de V.R. moet geen rekening houden met dit criterium bij toepassing van artikel 38. In dit artikel worden immers geen voorwaarden gesteld wat betreft het karakter van het geschil.

9. Wat de verhouding tussen de V.R. en de A.V. betreft kan men zeggen dat het evenwicht tussen beide organen hierin ligt dat de A.V. door zijn universaliteit een contactcentrum zou zijn waaruit de heersende algemene beginselen zouden komen, terwijl de Raad dan overeenkomstig deze beginselen zou handelen (13).

De reden om aan de V.R. de primaire rol toe te kennen is dat deze door zijn omvang en samenstelling het best geplaatst is om een onmiddellijk en effectief optreden te verzekeren. Dit evenwicht is nu verbroken geworden bij de goedkeuring van de « Uniting for Peace » resolutie.

10. Ik kan wel de stelling van de auteur onderschrijven daar waar hij wijst op de primaire rol van de V.R. Artikel 24 belast de Raad met de « primaire verantwoordelijkheid » voor de handhaving van vrede en veiligheid. Betekent dit dat de V.R. ook de « exclusieve verantwoordelijkheid » voor de vredeshandhaving draagt? In feite ja, want al kan de A.V. alle vragen nopens de handhaving van vrede en veiligheid bespreken, zij blijft verplicht alle kwesties, die optreden vereisen naar de raad te verwijzen (artikel 11, lid 2). Of de bestaande gewichtsverschuiving in alle opzichten winst betekent valt te bezien. Wel is er bij de A.V. een grotere besluitvaardigheid in vergelijking met de Raad, maar de waarde van deze aanbevelingen is voor discussie vatbaar. Ondertussen is het aantal leden van de V.N. geweldig gestegen en hoewel deze groei naar universaliteit moet toegejuicht worden, onderstreept zij ook de twijfel of aan de A.V. met haar ± 130 leden de verreikende bevoegdheid op het gebied van de vredeshandhaving moet toevertrouwd blijven. Er wordt te weinig rekening gehouden met de werkelijke machtsverhoudingen in de wereld. Hier ligt eigenlijk de oorzaak van de crisis die de V.N. hebben doorgemaakt. Uit die crisis kan alleen een uitweg gevonden worden door op basis van het Handvest weer eens ernst te gaan maken met de primaire rol van de Raad op het gebied van de vredesoperaties en de secundaire verantwoordelijkheid van de A.V. te doen blijven binnen de door het Handvest getrokken grenzen (14).

Lijst der gebruikte afkortingen:

A.F.D.I. Annuaire Français de Droit International
A.J.I.L. American Journal of International Law
I.S. Internationale Spectator
Rec. des Cours. Recueil des Cours Académie de Droit International La Haye
U.N.C.I.O. Documents of the United Nations Conference
Y.U.N. Yearbook of the United Nations

(1) C. Eagleton, « The Jurisdiction of the Security Council over disputes », A.J.I.L., 1946, p. 514.

(2) H. Kelsen, « The Law of the United Nations », 1951, p. 373, nota 6.

(3) U.N.C.I.O., volume XII, p. 105 (Doc. 992, III/2/27).

(4) L. Goodrich - E. Hambro, « Charter of the United Nations », 1946, p. 146; J. Stone, « Legal Controls of International Conflict », 1959, p. 187; A. Salomon, « L'Onu et la paix », 1948, p. 101; E. Kerley, « The powers of investigation of the U.N. Security Council », A.J.I.L., 1961, p. 898.

(5) E. Jimenez de Arechaga, « Le traitement des différends internationaux par le conseil de sécurité », Rec. des Cours, 1954, deel 1, p. 42; H. Kelsen, op. cit., p. 392.

(6) L. Gross, « The Question of Laos and the Double Veto in the Security Council », A.J.I.L. 1960, p. 118/131; E. Kerley, op. cit., p. 916.

(7) H. Lauterpacht - L. Oppenheim, « International Law », 1948 - 1952, deel 2, p. 100.

(8) G. Dahm, « Völkerrecht », 1958 - 1961, deel 2, p. 376; A. Salomon, op. cit., p. 82; H. Kelsen, op. cit., p. 284 en 458.

(9) J. Stone, op. cit., p. 189.

(10) M. Sibert, «Traité de Droit International Public», 1951, deel 2, p. 725; H. Kelsen, op. cit., p. 385; G. Dahm, op. cit., deel 2, p. 368.

(11) E. Jimenez de Arechaga, op. cit., p. 69. Voorbeelden: — zaak Eichmann, Y.U.N., 1960, p. 196/198;

— zaak Cambodja, Resolutie 189/1964, Y.U.N. 1965, p. 139/145; — zaak Indonesië, Resolutie S/1234, Y.U.N. 1948/1949, p. 221/223

(12) U.N.C.I.O., volume XII, p. 112 (Doc. 992/III/2/27).

(13) Ch. Chaumont, «L'équilibre des organes politiques des Nations Unies et la crise de l'organisation.» A.F.D.I. 1965, p. 431.

(14) F. Terwisscha van Scheltinga, «Politieke aspecten van de VN - vredesoperaties», I.S., 1966 (2), p. 210/211.

BALIELEVEN

Nationale Orde der Advocaten

De Algemene Raad van de Nationale Orde der Advocaten, die te Brussel vergaderde op 9 november 1970, heeft Mr. Achille Degryse, oud-stafhouder van de Kortrijkse balie tot deken gekozen voor een termijn van twee jaar, ter vervanging van Mr. Emmanuel Gilson de Rouvreur, oud-stafhouder van de Brusselse balie wiens mandaat ten einde was gekomen en die de ere-titel van zijn ambt zal dragen.

De Raad heeft vervolgens Mr. Charles Radelet, oud-stafhouder van de Luikse balie tot onderdeken gekozen, terwijl Mr. Piet Blomme, oud-lid van de Gentse raad van de Orde en Mr. Jean Botson, oud-lid van de Brusselse raad van de Orde tot secretarissen gekozen werden.

MEDEDELINGEN

Tijdschrift voor Sociaal Recht.

Sociale zekerheid en arbeidsreglementering. De meest voorkomende geschillen.

Beginselen van oplossing.

(6 seminaries tot versnelde opleiding)

Voorstelling.

Het vraagstuk van de kennis van het sociaal recht is aan de orde van de dag. Het Tijdschrift voor sociaal recht heeft aan een werkgroep de organisatie van een seminarie tot versnelde opleiding toevertrouwd. Daar de geschillen in het sociaal recht een enorme materie omvatten, blijkt het gewenst deze anders aan te pakken dan met de klassieke methodes.

Zo blijkt het ons nuttig het profiel en de inhoud van de meest voorkomende geschilpunten uit het sociaal zekerheidsrecht en uit de arbeidsreglementering te ontleiden, samen met hen die gewoon waren op te treden voor de verschillende administratieve rechtscolleges.

Werkmethode.

Het seminarie zal plaats hebben in groepen van 20 deelnemers. De groep wordt door een jurist geleid, die terzeldertijd een practicus van het sociaal recht zal zijn, bijgestaan door een specialist van de bestudeerde stof. Het debat omvat een studie van voorbereide vragen, een vrije discussie en een synthese van de bespreking.

Praktische organisatie.

De deelnemers worden in groepen van ongeveer twintig

personen ondergebracht. De inschrijvingen worden aangevraagd naargelang hun bevestiging; de aanvragen die het beschikbaar aantal deelnemers zouden overtreffen zullen naar een latere cyclus verschoven worden. De personen die belangstelling hebben, kunnen zich inschrijven op de redactie van het Tijdschrift, Moscickilaan, 17, 1180 Brussel, met vermelding van naam, adres, telefoon en beroep.

De deelnemingskosten voor de gehele cyclus belopen 950 fr. De overschrijvingen dienen te gebeuren bij de bevestiging van de inschrijving. De seminaries zullen te Brussel plaats hebben. Het lokaal zal na de inschrijving medegeedeeld worden.

Programma.

- Zaterdag 28-11-70 : Ouderdomspensioen.
 » 12-12-70 : Werkloosheid en arbeidsvoorziening.
 » 9- 1-71 : Ziekte - invaliditeit.
 » 23- 1-71 : Kinderbijslagen.
 » 6- 2-71 : Sociale zekerheid.
 » 20- 2-71 : Arbeidsreglementering.

Bestudeerde vraagstukken : betwistingen in verband met het toepassingsgebied — betwistingen in v.m. de toekenningsvoorwaarden — terugvordering van ten onrechte ontvangen betaling, ter goede of kwade trouw — burgerlijke of strafrechtelijke vervolgingen — de eigen kenmerken van elk der takken — bijzondere technische vragen die bij voorbaat schriftelijk worden ingediend.

Belgische en Luxemburgse Unie voor Strafrecht.

De Belgische en Luxemburgse Unie voor Strafrecht, in 1925 te Brussel gesticht onder het voorzitterschap van Minister van Staat graaf Carton de Wiart, verenigt tal van leden van de rechterlijke orde, professoren, advocaten, geneesheren en hogere staatsambtenaren. In de vergaderingen van de Unie worden de verslagen van vakgeleerden in het Strafrecht, in de criminologie en in aanverwante wetenschappen besproken, nadat een aflevering van die verslagen, door de «Revue de droit pénal et de criminologie» gepubliceerd, aan de leden van de Unie verzonden werd.

Het bestuurscomité van de Unie heeft op zijn vergadering van 2 oktober 1970 de agenda van het gerechtelijk jaar 1970-1971 vastgesteld.

Op 11 en 12 december 1970, wordt de Unie door de Faculté de droit van Poitiers uitgenodigd om aan de Belgische-Franse en Luxemburgse studiedagen over strafrecht deel te nemen, waar het volgend thema wordt gediscussieerd «de gerechtelijke controle over de voorlopige hechtenis en de andere vormen van vrijheidsberoving». De Belgische verslaggevers zijn de HH. Van De Meulebroeke, eerste substituut - procureur des Konings te Brussel en Dumont, advocaat bij het Hof van beroep te Brussel.

Drie vergaderingen zullen te Brussel plaats hebben.

De H. Matthijs, Procureur-Generaal te Gent zal de vooruitzichten van een toekomstig strafrecht schetsen.

De H. Van Hauwaert, Advokaat-Generaal bij het Hof van beroep te Gent zal de interferenties van de openbare en tuchtvoordelingen ontleiden.

De juffrouwen Lahaye en Remouchamps zullen de werkzaamheden van het nationaal centrum voor criminologie, betreffende de hold-up criminaliteit uiteenzetten.

Om de aktiviteiten van het jaar te besluiten, zal de H. Dupréel, Secretaris-Generaal van het departement van Justitie de leden van de Unie te Merksplas uitnodigen, om ter gelegenheid van een bezoek aan de strafinrichting, de

leden te onderhouden over de modernste verwezenlijkingen op penitentiair plan.

De jaarlijkse bijdrage van de leden van de Unie wordt in de toekomst op 150 fr. gesteld, te storten op de post-checkrekening van de Unie, nr. 7893.87.

De Secretaris-Generaal

Jean DU JARDIN

Substituut-procureur des Konings te Brussel.

De Voortitler Raymond CHARLES

Advocaat-Generaal bij het Hof van Cassatie te Brussel.

Belgische Vereniging voor Agrarisch Recht V.Z.W.

Wij ontvingen van de Belgische Vereniging voor Agrarisch Recht de hieronderstaande omzendbrief:

* * *

Mevrouw, Mijnheer,

Ik heb de eer U uit te nodigen op de Studiedag die op 4 december 1970 zal plaatshebben en die zal handelen over: «De wet van 22 juli 1970 betreffende de ruilverkaveling van landeigendommen uit kracht van de wet». Deze studiedag heeft in het Notarishuis plaats, Bergstraat 30-32, te Brussel.

Een officiële uitnodiging zal later aan alle deelnemers gestuurd worden.

Ik wens er uw aandacht op te vestigen dat er simultaanvertaling voorzien is.

Programma

- 14 u. 00 Welkomstwoord
door de heer J. M. Andries, Vrederechter, Voorzitter van de Belgische Vereniging voor Agrarisch Recht
- 14 u. 15 Probleemstelling
door Dr. A. De Leeuw (Nationale Landmaatschappij)
- 14 u. 30 De nieuwe wet op de ruilverkaveling — Agrarische en technische aspecten (in het Nederlands) door Ir. Jozef De Seranno, Volksvertegenwoordiger
- 15 u. 15 De nieuwe wet op de ruilverkaveling — Juridische aspecten (in het Frans) door G. Moyaerts, Juridisch Adviseur (Nationale Landmaatschappij)
- 16 u. 00 Pauze
- 16 u. 15 Debat
- 18 u. 00 Receptie.

Ten einde de voorbereiding van deze studiedag wat te vergemakkelijken, verzoek ik U vriendelijk mij bijgaand inschrijvingsformulier, degelijk ingevuld, zo vlug mogelijk te willen terugzenden.

Met de meeste hoogachting,

*Juliette Wayenborghs,
Secretaris van de Vereniging.*

TIJDSCHRIFTEN

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, jg. 1970 - nr. 5105.

Drs. H.P.J. Ophof, De problematiek van de schadebeperkende maatregelen d.m.v. reserve-materiaal en de abstracte schadeberekening. — Prof. mr. H. Cohen Jehoram, De

erkenning en wettigheid van kinderen. — Ontvangen boeken. — Tijdschriften. — Rechtsvragenrubriek.

Rechtsgeleerd Magazijn Themis, jg. 1970 - nr. 3.

Mr. W.C. van Binsbergen, De socialisering van het strafrecht. — Boekbeshouwingen. — Opmerkingen en mededelingen.

Ars Aequi, jg. 1970 - november.

A. Jansen en M. Rutten, Kunstgrepen op de veiling. — Mr. J. van Schellen, De existentiële filosofie en het «Jazuster, nee-zuster»-arrest. — R.S. Meijer, mr. J. van Schellen en prof. mr. H. Cohen Jehoram, Naschrift. — Rechtsvraag. — Actualiteiten. — Boekaankondigingen. — Tijdschriften. — Wetgeving. — Jurisprudentie. — Ad valvas.

Sociaal-Economische Wetgeving, jg. 1970 - nr. 9.

Mr. Drs. B.C. de Die, Vennootschapsrecht als ondernemingsrecht. — Mr. W.H. Wertheimer, Het Veldkamp-artikel in de Benelux-Merkenwet. — Prof. Mr. Guy Schrans, Over smeltkaas en de voorwaardelijke voorrang van het Europees Gemeenschapsrecht in België. — Prof. Mr. Guy Schrans, Activiteitsverslag van de Belgische Parlementaire Commissie voor de Europese Zaken. — P.B.O.-kroniek. — Jurisprudentie.

Journal des Tribunaux, jg. 1970 - nr. 4718.

Edgard Van de Vliedt, avocat général, Considérations sur la liberté de presse et d'information. — Jurisprudence. — Chronique judiciaire.

Recueil Dalloz Sirey, jg. 1970 - 36e cahier.

Gérard Lyon-Caen, Veut-on vraiment encourager la «politique contractuelle»? (A propos d'un texte nouveau sur les conventions collectives de travail). — Jurisprudence. — Législation.

Revue du droit public et de la science politique en France et à l'Étranger, jg. 1970 - nr. 5.

F.G. Marx, Grande-Bretagne. Un important arrêt de la Chambre des Lords sur la responsabilité de la puissance publique. — Jean-Claude Douence, Liban. L'expédition des affaires courantes par un gouvernement démissionnaire. — Gilbert Tixier, Pays arabes. Les thèses arabes dans le conflit Moyen-Orient. — Mihai Oroveanu, Roumanie. Les modifications de la Constitution de la République socialiste de Roumanie de 1965 et leurs importance. — Chroniques constitutionnelles et parlementaires françaises. — Thérèse Pinet, Analyse des textes législatifs et réglementaires. — Analyse de jurisprudence. — Bibliographie.